

Peki Muntazem hocam,

Size bahsettiğim risâlelerin foto kopyalarını fakelâm ediyorum. Alâkâkârın cebine koyuyorum.

Dünkü telefon konuşmamızda söylediğiniz Yeni Zevce ve Toplum Dergisinin çıkarma kararını hayretle aldım. Siz, niyetlendiğiniz kitapçamecuaların neşriyi iyi bir vasıfta ortaya koydunuz. Bu yeni derginin de ilk sayısını şimdiden heyecanla beklediğimi ifade etmekten kendimi alıkoyamıyorum.

Bu vesile ile hürmet ve muhabbetlerinizi tekrarlarsam, afiyetle alınmaz. Haktan niyet ederim.

Öğrencerin
Bürin

Hâmiş: E.Ş. Erdinç'in yarısına cevabını en kısa zamanda göndermek niyetindeyim. Şimdiden Aralık sayısında yer ayırmanız müsterhamdır efendim.

ابن الطاهر
اسمعیل فائق

پایۂ حقیقت

پلنگوں میں تیرے توڑے در احکام
ایستہ روزگار ہے۔ وہیں خدای شہان
وہو اسکور و اسارت و عداوت اسرار
عاقبت ہر روزی عادت اسباق کسرام

دوہرہ نامہ بلبلوں نکات کشادہ
خلیقہ کشش روزی بیلا بندوں
مصلیٰ ملیحہ و اسلوبہ ازوج ہادی
لغزہ وادقہ تور بعد از بار
زہد مار نعلین و پیراں
طاهر نادری

آنقرہ ولایت مطبعہ سی

۱۳۲۷

ابن الطاهر
اسماعيل فائق

ایقین

بلدیر جاممک قره دراکه
ایشته برنارقه فیض خدای سلام
اوقول کور طرز مساوات و عدالت نایش
سین فخر رحیل عادت اسلاف کرام

جوهر جانه بلدیر نکت شامله
شعیه کاشن فرخوس بلاشتر بر
منجلی صفعه پاکفده فروغ ابدی
لمعه بارقه نور هدایتدر بر
انقره دارالمعلمین ادبیات علمی

طاهر نادى

آنقره ولایت مطبعه سی

۱۳۳۷

وطن كنجلىز نه :

« فرداسنك ، سنك بوتجود ؛ بو انقلاب »

« هر شېئى سنك نكلامى كه . ذاتاً سن اى شباب »

« اى چهره » هج اميد ايسته معكسك »

« فارسى كده برسماي بحر ؛ ياك وى سحاب »

[توفيق فكرت]

مخبرم مطالعين !

مهمادى ، ظلمت آلود سنه لرك تضييق خانى آلتنده ترهين ،
ايكلهين ، اولان زوانلى ملت سمانى خوليا اميرنده شمس حريت حفى
فقط امين آريمل له طلوعه تقرب اينديكى كوردىكى زمان بيوك بو حيرت
و ممنونيت ايچنده بونى آلتيتلادى . اياك كونلرده بوشه شمع و جاذبه دار
كونشك پارلاق ضلالت بيله قلماشان نظارل يواش ، يواش يوانوار حريته
آلتديغى زمان اظلامنه ياقدى . هر كسى برسعى مهمادى ايچنده كوردى
اوت ! هر كس چالش يوردى . « ترقى ايتك ، غالب كلمك ، موفق اولمق
ايچون كيچي كوندوزه قايغور ، بورولماز ، بيه نماز ، اوصا غاز بر بناته
اوغراشي يوردى . ايسته اووقچ ملت ؛ كينديك نه قدر كر يده قلمش
اولديغى ، بونلمت استدادك تضييق فسوت انگيرى آلتنده جموله
عرفانك نه قدر اريش بولنديغى اكلادى و اياك فريادى ؛ « ترقى
و معارف ! » كلمه لرى اولدى . طبعيدركه ؛ ترقى و معارفك اك بيوك
عاملارندن بريتك نه رساله لر ، كتابلر اولديغى تسليم ايدرسكز ؛ ايسته
بز بونى بك كوزل تقدير ايتديكمز ايچون ندر كه ؛ ملنلك حيات اجتماعيه
و سياسيه لرنده انه مهم واك مقدس انقلابلرى احضار ايلهين مکتبلرلك
كشايين فكلر و اذهانى ايچون نه امتيازى آلتديغى حالده حسب القدر
چيقارغنه شمدياك موفق اوله مدينه نر نسل آتى مجموعه ك و عيه سه برينه -
بوناجير « نسل آتى كنجانه سي ، كلياننى » صميمانه ترهين قوللر يكر آره سنه
توديع ايدسيوروز . سعى و غيرت ؛ زدن ، شوق و رغبت ؛ سز دن ، خيرو
موفقيت جناب حقدن !!

نسل آتى كنجانه سي صاحب مؤسسسى

ابن الطاهر

اسماعيل فائق

— ابتدا —

مشروطیت اداره: ملیونلرجه انسا نلرک یالکیز بر فرد مستبدہ
اسارتی دکل؛ ایجاب ایدرسہ؛ مثلا فراغتہ مصریہ دن
[نحاو] ک (ماریوط) کولیلہ بحر احمر آرہ سندہ برجدول
اتصال احداثہ قیامی کبی بیکلرجه امثالندہ کورلدیکی اوزرہ
برکیف اوغورینہ، بر اشارتہ ملیارلرجه حیاتک مماتہ انقلاب
ایدیورمیسی طرزندہ کی درکات سفالتی ازالہ و ہر فرد بشرہ
• انسان کنڈینک سلطانیدر، نظریہ سنی قبول ایتدی رہرک
کنڈی حالندہ بر حکمدار شان و صلاحیتی بخش ایتک
صورتیلہ تاریخ انسانی تہ مہجمل بر دورہ اعتلای سعادت نماک
آچیلمنسہ یگانہ واسطہ اولان موفقیات و فتوحات ابنسای
آدمنددر. فی الحقیقہ مشروطیت اقلیمک فتح و تسخیری
ایچون ہر طرفدہ نیجہ مجادلات خونریزانہ بہ کیریشلمکدن
چکنا مہ مش و ہر کسک بو یولده افنای حیاتہ رضادادہ
بولنمش اولدینی نظر تدقیق و امعانہ آلہ جق اولورسہ ترقیات
و مجاہدات واقعہ بہ فتوحات صحیحہ اطلاقندہ بأس
کوریلہ من.

معلوم اولدییی وجهله بتون جهانده حکم فرما بر قانون
 قطعی واردرکه ؛ اوده تکمل و تکاملدن عبارتدر . انسانلر
 ودها طوغریسی بشریت ؛ محیط مدنیتدن خارج اولدقجه
 البت والبت بوقانونک احکام قطعیهسنه اتباع ایده جکره بر
 استحاله تدریجی کچره جکلر در . تکامل و تکاملی قاعده
 طبیعیسندن استغنا ایدلر یعنی اثر ترقی و تجدد کوسترمک
 ایسته میلر ؛ جریان ترقیات زمانه ؛ ایجابات محیطیه نسله
 برطاقم خسی و خاشاک مرتبهسنده دزلرکه ؛ اولنلر بزوقت
 ایچون سور و کلوب چالقادقندن صکره نهایت کنارلره ؛
 چاریله ، چاریله ؛ اوریلره ، اوریلره خردوخاش ایدیلرلر .
 نهر سریع الروان ترقیات واجتماعیات ایسه هدف انصبابی
 اولان عمان مشروطیته طوغری و متمادیاً زوان اولوب کیدر .
 بونک برحقیقت اولدیغی وشخص منفرد اولان انسانلر کبی
 شخص مجتمع اولان ملتلرکده ایر ، کیدج برطاقم استحاله
 کچیرمسی ضروری بولدیغی اخیراً بزعمانلیرکده بوقانونک
 احکام ضروریسنه اتباع ایتکلرکمزله مثبتدر .

اوت بزعمانلیر (۱۳۲۴) سنهسی تموزنده روم ایلی
 طانلرنده طولنان عساکر عثمانیه منکر همت و یاردمیله باذن
 خدا استیاد مشروطیت ایدرک (یشاسون حریت ، یشاسون
 مشروطیت ...) آوازه لریله اعلان شدمانی ایلدک فقط مع الاسف
 سوبانیوزم ، وسویله مکده مجبور اوله جنمکه عثمانلیرکدرنده اوچی
 دهها اوزمان (مشروطیت) کله سنک احتوا ایتدیگی مغالری
 لایقیه آکلاویه میور و بیله میور ویا لکز (یشاسون ...)

دیه باغرق و عجمی چایلاقلر کبی ده اللرنی بربرینه چار پمدن
 بشقه هیچ بردلو اساسات جدیدیه باشلایه میورایدی بو حال
 ایله برسنه قدر هر کون ، هر کیجه اجرای سرور و شادمانی
 اولسه زق تطیق حریته (!) چالشلورکن بالعکس تبعید
 مشروطیته آلت اولنوردی و چونکه عبدالحمید ایله عونہ سی
 مشروطیتک رفع وازالهسنه اوغراشیور و بونک ایچونده پک
 چوق انترقیه لولوا ایجاد ایلوردی . تام بوضره ده ایدی که ایلدیلره
 بیله درس شیطنت و یرن عبدالحمید ؛ « مشروع و مقدس شیلر
 غیر مشروع اولان وقایعه آلت اولنوره دین بر فاضلک ؛
 شو فلسفه حکیمانہ سنی بحق تصدیق ایتدیره بیلک ایچون نام
 قدسی رسالته اضافه تاسیس ایتمش اولدینی (اتحاد محمدی
 جمعیتی) نک اساساً متعصب (!) اولان اهلینک (وولقان) غزته
 (!) سیله عروق حمیتی غلیانہ کتیرن ، اجرائت جباتکارانه سیله
 میدانہ (اوتوز برمارت !) وقعہ سی کبی بروقعہ چیقاردی
 و مشروطیت مقدسہ یی بزدن چالمق ایستدی . فقط تشکر
 اولنور که موفق اوله مدی . و حقنی چالمق ایستدی کی ملت نہایت
 اوکا (لاتینی) کوشکنده اختیار اقامت ایتمشی و رضای
 عمومی ایله پادشاهلقدن خلع و عزل ایدندیکنی اخطار ایتدی
 و شو صورتله ناموس مجسم و بحق مشروطیت پرست ذواتک
 دلالتیله تکرار یکیدن استرداد حریت اولندی فقط هیہات که
 او حرکت ارتجاعکارینک میراث الیمی اوله رق (مرتجع !) کبی
 سوز لرله تاریخ مشروطیت لکه دار ایدلدی . ودها اوزمان وضع
 اولدینی حالده آلان اوزر مزده بولنه رق حقوق ملتیه هر صورتله

خللدار ایلین و مشروطیتتمیزی (مشروطیت مقیده !) تمبیر
 دیگرله (استبداد معتدله !) ناملریله توسیم و تعریفه مجبوریت
 حس ایتدیرن (اداره عرفیه) بیوندوروغی آلتده بر اقدیردی .
 و (عبدالمید) ک اجرای دسائسیله چالغق ایستیلن
 مشروطیتی شمیدیکی (عبدالمید لر !) . چالدر تامق ایچون
 ماتی تقید آتده بولندیرمغه مجبور ایتدی که ؛ ظن ایدرسم بوده
 حیثت عثمانیه ایچون برذل اولسه کر کدر ؟؟؟ !
 ایشته ملتک ناصیه اخلاقی لکه دار ایدن اوماضی
 مستکرهک بردها عودت ایمه سنه هر فرد بشر مفرداً الدن
 کادیکی قدر چالشملی و شاعرک :

- « حاکمیت ملتک دستنده دستور اوللی »
- « ملعنت دوشکونلری اجرای انفاذ ایتسون »
- « انتقام آلمق ایچون جهد ایلین خائنه »
- « ایتلی شیرانه حمله حقمز لال اولسون »

شعری دایما کوزلرینک اوکنده طوتملیدر . . . بزدن
 بو قدر !!!.....

- حریت -

حریت : هیچ بر قوتك اسیری، هیچ بر کمسه نك محکومی
 اولماق؛ سودیکنی، سومدیکنی کال افتخار له سو نلک؛ کوره؛
 شاشی، غبییه؛ ذکی دیمه مک؛ اداره، مصلحت اصولنه رعایت
 ایله مک؛ هر نه اولورسه اولسون حقیقتی سو نلک؛ کیمسه یه
 تبصص ایتمه مک؛ امر اطاعتی برستش درجه سنه واردیر ماق؛
 معتدلانه حرکت ایلمکدر .

حریت : « بشقه لر نك سکا یا مئنی ارزو ایتدیکنی
 سنده بشقه سنه یاپ ، باعکس بشقه لر نك آرزو ایتدیکنی
 برشیی سنده بشقه سنه یاپه ! » قاعده سنجه حرکتدر .

حریت : بر مملکت حدودی داخلنده بولنان هر شخصک
 دیگر نك حریت و حقوقنه تجاوتز ایتمه مک شرطیله قوازین
 موضوعه ملت طرفدن ممنوع اولمان هر درلو افکار، اقوال،
 افعال و حرکاتنده تماماً سر بست بولمسیدر .

حریت : لغه؛ سراسنک ، آزاده لک ، اسیر اولماق
 دیمک ایسه ده عرفاً؛ او امر دینییه ، اجتهادات مذهبییه ،
 احکام و قوانین دولته ، نظامات موضوعه حکومتیه ، تعاملات
 ملییه اتقیاد دیمکدر .

طبیعتده ایکی درلو حریت اولق و بوتاردن بریسنه
 (حریت مطلقه) دیگرینه ده (حریت موضوعه) تسمیه
 اولمق ایجاب ایدرسه ده برنجیسی موجوده دکل ، و موجود
 دانک اوندن استقاده ایتمنی عذیم الامکاندر . آکر بوقسم

حریت موجود اولسه انسانزک هیچ بر قید و امر آلتده
بولمامسی ، هراستدیکنی محق ویاغیر محق یامسی . باشی بوش
اولماسی ایجاب ایدردی که ؛ بو حال د کل انسانلر ایچون
حتی حیوانلر ایچون بیله محالدر .

زیرا موجوداتدن حیوانات و نباتات یعنی ذیروح اولانلرک
مطلق بر آمرک امرینه ؛ جمادات یعنی غیر ذیروح اولانلرک
دخی مطلق بر مؤثرک تأثیرینه تابع اولمسی ، وان من شیء الا
یسبح بحمده ، نظم جایلنجه قانون طبیعی والهیی اقتضاسیدر
بوندن بشقه (حریت مطلقه) اولدیغنه دلیلزه ایحسب الانسان
ان یترک سدی ، آیت کریمه سی در که معنای شریفی « انسان
ظن ایدرمی که باشی بوش اوله رق بر اقلمشدر ؛ دیمکدر . شو
حاله حریتک معنای مستعمل و قانونیسی ؛ قوانین موضوعه ،
قواعد مخصوصه ، ایجابات دینییه و مذهبییه ، عرف و عادات
ملیه دائرهنده سر بستانه حرکتدر . تعیردیگرله قانونک منع
ایتدیکی هرشیء یاپه بیلعک و امر ایلدیکی هرشیء یاپه مامقی
ایچون آخری طرفدن اجبار اولنه مامقدر بناء علیه حریت
کله سی مطلق اوله رق قبول اولنه مان

اسلامیتده حریت کامله واردر ، لکن بو حریتک حقوق
و واجبات ایله معین بردائرة مشروعه ایله محدود اولمسی
شرطدر . چونکه بر فردک حریتی دیگر بر فردک حریتنه
مانع اولمامق قضیه عادلانه سی تأمین ایتمش و بو صورتله حدود حریت
شخصیه تک محکم بر اصوله تطبیق اولمسی تعین ایلشدر . حتی
حریته رعایت اهل اسلام ایچون اعتقادات دینییه دننر .

امام اعظم (رحمة الله) مالی اسراف ایدن برکسه تک
 اموال و اشیاسنک حجز دخی ایدلمسنه رضا کو سترمه مشار و مالک
 قیمتلی اولدینتی یعنی « مال جانک یونغا سیدر ، ضرب مثانی
 ایراد ایدنره قارشی حریتک اسلامیتجه ده اقدس و عزیز
 اولدینتی و « مال جانک یونغه سی ایسه حریتده جانمک جانی ،
 حیاتمک حیاتیدر ، بیور مشاردر .

حریتک آور و بالیلرجه دخی بک کوزل واسطه ترقی و معارف
 اولدینتی و اولنلرکده بو حقیق طرفداری بولندینتی اثبات ایچون
 مورخ شهیر [صورهل] ک شوسوزینی ذکر ایده بیلوروز :

« حریت ؛ طبیق تنفس هوا کیدر ، اودرجه ضروریدر ،
 طبیعییدر که ؛ بالفرض باشکزی صویه صویکیکز ، تفسدن بر لحظه
 محروم قالیککز ، اونعتک درجه قدرینی بحق آکلار سکیز ، بو حال
 حقیقه بویله در . بو کون بز ، انکلیز و اسپانیالیلردن زیاده
 حریتک قدرینی ، کمالی آکلار و آنک ضیاعندن اول جانمک
 ضیاعنه رضا کو ستررز چونکه انکلیز و اسپانیولر طوغدتلری
 زماندن بری حریت محیطه ایچنده طوغمشار ویشامشاره فقط
 بز زوالی عثمانیلر اویله می زیاده ؛ استبدادک ظلم و قهرینی هیمیز ،
 اک کوچکلریمز و حتی دیبه بیلورم که ؛ کوچوچک چوجقارمز ،
 مینی مینی سود یاورولرمن بیله کوردیلر و چکدیلر و یا خود اویله
 بردورک مشاغل حیاتیه سی ایله رحم مادره دوشدیلر . طبیعی بز
 هر درلو فلا کته قاتلانهرق ، بتون مزاحم و موانی اقتحام
 ایدرک آنی ، اومقدس حقمزی محافظه قانمک صوک داملمسنه
 قدر اوغراشه جغز واستقباله ده بو فیکرده چوجقار

یتشدیره جگزم مشهور مثلدرکه؛ « پاره سز قالیتمادن پاره نك قیمتی
 بیلمز ، خسته اولمادن صحتك قدری آ کلا شیلماز ، بویت
 ظو غیریدر. حتی اولله دکل؛ اخلاق سز و تربیه سز انسانلر بولمازسه
 انسان حسن اخلاق فائده سی؛ جاهلدر بولمازسه کامللرک قیمتی؛
 دشمنلر اولمزسه دوستلرک موجودیتی ، بیله آ کلابه ماز .

ایشنه شو او فاجق مسرود آمله بزم حریت نه درجه عاشق
 اولدیغمز آ کلا شلمشدر . نیچون آ کلا شیلمسون؟ ائک کو چک
 یاشلریمزده بیله بو طایمزه بر حلال لقمه کیتمه مشدر . هپ
 غصب ، ظارت ، هپ رشوت !!!.....

اسارت و استبدانك مقابلی وسعادت و سلامتك میدئی اولان
 حریت؛ (ملیه ، دولیه ، شخصییه ، فکرییه ، مذهبییه ، مطبوعات
 مساکن ، اجتماع ..) اولوق اوزره بر قاچ نوعدرکه: (عمومیت)
 و (خصوصیت) ی جامعدر :

حریت عامه : افرادك احوال و افعال ظاهریه لر نده مستقل
 و حقوقجه مساوی اولوب بر برلرینه فضل و رجحانی اولماق
 دیمکدر .

حریت خاصه : ذاته ، وسائر حقوقنه تعرض و قوعندن
 وقوانین موضوعه نك خلاصه اولهرق علیه حکم ترتیبندن
 امین بولمق دیمکدر .

حریت ملییه : افراد نوع نبی بشردن هر بر لرینك
 منسوب بولندینی (دین ، مذهب ، مسلک ، مشوار ، اطوار ،
 احوال . عرف ، عادات ..) نده غیرك ، آخرک حق مدخاله سی
 اولماسی ، دیننده دوام ، مسلک نده قیام ، احوال و اطوار نده

اقدام ایله نه غیرک حقوقه تعرض ونه ده بشقه سنک مداخله-
سنه هدف اوله جق هیچ برحرکاتده بولنماسی اولوب بوکا
رعایت ایچون تبعه عثمانیه به منسوب و مربوط عموم رعایا
قرده شلمز « الرعایا امانت الله فی ایدیکم » مدلولنجه ایلمزده
برر امانتاه اولدقلرندن آنلری جاناً ، بدنأ . مالاً محافظه به
مجبور و مأمورز .

حریت دولیه: دولت ایله ملت آره سنده بولنان حریتدرکه؛
بونده دولتک ملته قارشی وظیفه سی : افراد ملتدن هیچ
برینک (حریت شخصییه ، مالیه ، عرضیه) سنه خلل کلامک
ایچون سعی وغیرت ایتک . ملتک دولته قارشی وظیفه سی
ایسه دولتک دستورالعمل اتخاذا بلدیکی قوانین موضوعه وقانون
اساسیسی داخله کی اوامری یا حق ، نواهیسندن اجتناب
ایتک ، کرک بالواسطه و کرکسه بلاواسطه هر درلو تکالیفی
یعنی (عشر ، املاک ، اغنام) ویرکولری اعطا و خدمت
عسکریه بی ایفا ایتکدر

حریت شخصییه : انسانک شخصنک هر درلو تعرضدن مصون

اولسیدر . ایشته بونک ایچون « حریت شخصییه هر درلو

تعرضدن مصوندر و هیچ برکسه شرع وقانونک تعیین ایتدیکی

سبب و صورتدن ماعدا هیچ بر بهانه ایله توقیف و محازات

اولنه ماز « ماده سنی قانون اساسیمزده وضع ایتشدر »

حریت شخصییه؛ حریات سائره نك هپسندن رقیق و اودرجه اعتنا

ایدیله جک بر قسم حریتدرکه بو کون هر حریتپرورم دین ذات بیله

بوکاتمامیله اطاعت ایده میور و ایدمدیکی ده کوز ایله کورولیور:

مثلاً برخسته لقلی چو چمنک مکتبه کوندر تبهامسی بر پردک
 وظیفه حریت شخصیه سندن؛ کذا بر آدمک تراموای ویا
 شمند و فرده سیغاره ایچمسی دیکر لرینک حریت شخصیه سنه
 بر تجاوز اولدینی کبی محله لرده، سواقا لرده کیجه یاریلری
 جانگیرله طولاشمق، والحاصل هر نه صورتله اولورسه اولسون
 هر کسک حضور وراختنی، نسلب ایتک دخینه هپ حریت
 شخصیه به تجاوزدر

کذا بر شخص بر جرم ایشار ویا خود ایشلدیکی ظن
 اولنورده مستطبق طرفندن توقیف مذکرمسی ویریلرسه
 او آدمی ویا او مظلونی حبس ایتک وحتی توقیف بیله ایتک
 هیچ بر کسه نك حتی دکلدرد..... بونی بر پولیس، بر ضابطه
 مأموری بیله یاپاماز ..

حریت شخصیه به الک زیاده رعایت اولنان مملکت
 انکلتره درکه؛ اوراده بو کبی مظلونلر (۲۴) ساعت ظرفنده
 در حال محکمه به سوق اولنور. بوله یاپیمیان حاکمزدن (انکلتره) ده
 (۵۰۰) انگلیز ایراسی جزای نقدی آلنور. چونکه حریت
 شخصیه به تجاوز ایشمدر .. حریت شخصیه ایسه هر شیدن
 مقدسدر. اکر پولیس مظلونی محکمه به ویرمش اولسه یدی،
 احتمال که؛ تبریه ذمت ایده جک ایدی.

فی الحقیقه بزدهده حریت شخصیه به تجاوز عد اولنان
 شیر ایچون جزا قانونمژده (۶) آیدن (۳) شهیه قدر
 حبس جزاسی واردرکه؛ بو جزا خلاف اصول وقانون توقیف
 ایدنلره ویا خود ایتکه سبب اولنلره ویریلور.... اسکیدن؛

والآنده بعضیارینه؛ یا بقده اولان (قولوق آلتیرینه قیزغین
 یورطه لر قویق، پارمق لری نی زیمالاق، طرناق لری نی قوبارمق،
 باش لری نه قیزغین طاس کچر مک، پولیس دین هر طرفی چوبلی
 بردولاب ایچری سنده آیا قده طوتمق، لوجه تسمیه اولان قرانلق
 دولابلرده حبس ایتک، هر صبح یارم ساعت صفوق صو
 جریانی آتده بولندیرمق، لاقل ایکوز دکنک وورمق،
 اشکنجه واذیت ایتک)

ایشته بشون بونلر حریت شخصییه برتجاوز اولمغه برابر
 ظلمدر. دور استبداده بوکبی شیرک اجرا اولدیغنه دائر
 (انکلتره) دولتی طرفدن مسأله شرقیه یه دائر نشر اولنان
 (ماوی کتاب) ده شوپله برفقره یازیلی ایدی :

دردست اولنانلردن بریسنگ کو یا اعتراف جرم ایتدیرلمسی

ایچون قفا طاسنگ اورته سنه بر پارچه سی اویولمش و بو اویوق

محلده بر کهله قونیلهرق اوزرینه بر جویر قبوغنک یاریسی

باصیلهرق صیقی صیقی به باغلامش و کله حرکت ایتدیکجه انسان

نهایت چیلدیرمغه، تحمل ایده مه مک، محو اولمغه مجبور قالمشدر،

ایشته اک مقدس اولان بو حریت هیهچ بر صورتله تجاوز

اولناملی و متجاوز لری نی شدید اجزا نئدیرمغه چالشمیلدر

حریت شخصییه اقسامندن (حریت فکر، حریت

مضوعات، حریت مسکن، حریت اجتماع) واردر.

حریت فکریه : بو حریت ده انسانلرک برحق اولمق

ضروریدر. چونکه فکر سز انسان؛ انسان دکل حیواندر.

مادام که انسان؛ او حالده البت حریت فکریه یه ده مالک

بولنه جغز . اكر حرريت فكريه اولماش اولسه يدي
 انسانلر كه بريدن آلتنده بولمسي ، هپ بر مذهب تابع اولمسي ،
 وهپ بر مسلكه انتساب ايتمسي ، و خلقه عين ذكا و اقتداره
 مالك اولمسي ايحاب ايدردى كه بوايه كوز و مزايه كوردى كمز
 وجهله عديم الامكاندر . فى الحقيقه حرريت فكريه اولمسه يدي
 انسان سربست دوشونه مز و نهايت سربست بريدنه سالك
 اولمايى ؟؟؟ . حرريت فكريه نك درجه الزميت و اهميتى
 آكلاته بيلمك ايچون « انتشار افكاره سد حائل اولان
 شديد براستبداد ؛ عانيت انسانلرده برجست فكريه توليد ،
 سكان وطنى حزن و محروميت ايچنده مجنون ايدر . . ديين
 [اميل فاكه] نك شوسوزنى ايراد ايتكله برابر مشروط
 حكومتلرده بو حقه دائماً رعايت اولنديغنى سويلر و ايتمين
 حكومتلره قارشى ده « حكومت افكارك بوغوق قالمسي
 ايسته مكدن زياده منكشف اولمسي استهسه ده افاقلانه حررت
 ايتيش اولور . توصيه سنده بولمقدن كندىمى آلاماز
 بو حقك تطبيقه شدتله طرفدار اولان [مونتسكيو] نك ايسه
 « جرائم فكريه يوقدر » سوزيله نديمك ايستدكي پك
 كوزل آكلاشيلور . اساساً مملكتده (قحط رجال)
 آوازه سيلاه فنان ايدنلر هپ بو حقى تقيد ايتدكلى ايچون
 اويله سويلمكه مجبور اولمشلردر . چونكه « حرريت فكريه
 اولمان محلايه طوفان كى ذكالر ؛ چوللرده طاشلره چارپه ، چارپه
 ضايع اولوب كيدن سيل خر و شانلر كى نابديد اولور ،
 و الحاصل . حرريت تفكرى اولمان و يا خود تحديد ايديلنر ؛

حيوانات باغچه لرنده كى بيوك قوشلرى قبادقلىرى دمير قفسلره بىكز لرله كه اوراده بولان قوشلر؛ اوقفسك دمير لرينه چارپه، چارپه محو اولد قلىرى كى اويله بر مملكتده بولناز ذكى انسانلرده مملكتده كى استبداده معروض قاله، قاله نهايت محو اولور لر.....

مستبد حكومتلرده كورلديكى وجهله « سربستى فېكره حدو وضع ايدرك حسن و صنعت ايسته مك؛ بر دره نك منبعى قايوبده اودره دن صواساله ايدرك دكر من چويرتمكه، ويا خود بر آدمك كوزلرني، آياق لرني باغلايوبده آكا نيچون شوقوشنى چيقميورسك ديمكه بىكزره كه بوده يك كولنج و يك تحف اولور !!!؟....

حریت مطبوعات : مصالح دولت و ملتہ متلق شيلرك نسر نده سربست اولوق و بو كى شيلره ممانعت اولنماق ديمكدر كه؛ بوكا ايدبان تعرض ديكر لرينه دخى شاملدر . آنك ايچون محافظه سى اقدم وظائف ندر . ملت ؛ مطبوعاتی يك بيوك بر موقعده طوملى كه مشروطيته خلل كلسون؛ غزته لرى قياتيكنزه بالطبع آغز لارده كلپجه ووريلور ؛ و اوزمان نه مشروعت قالور ؛ ونده مشروطيت !!!؟

حریت مطبوعاتك درجه اهميت و قدر و قيمتى آكلاته بيلمك ايچون حریت مطبوعاتی يمك طوزينه تشبيه ايتلدر . نصل كه طوزسز يمك لنديذا و ملازسه . مطبوعاتسز مشروطيته اويله جه فائده سز اولور

حریت مطبوعاتك الزميتى حقنده تدقيقاتده بولنه جنى زمان فرانسه انجمن دانشى اعضاسندن [اميل فاكه] آنك شوسوز

لریقده نظر امانه آلمق لازم کلیر . بکا سونلک ، یازمق حق
 ویرلمسه ییدی ؟ ! بیلمم ؟ دولتک باشنه نه کسیلور ایدم ؟
 بی شبهه بر بلا ؟ بلکه ده بر جانی !! »

هر تقدر اخلاقده ، تربیه سنده ، سویه فکریه سنده تدنی
 اولان بعض کسه لره منفعت شخصییه طرفدارلری حریت
 مطبوعاتده سؤ استعمال تصور و توهم ایدر لر سنده بو؛ او تخیلاته
 قایلانلرک کندی سؤ ادرا کلر تدن عبارتدرکه ؛ بو کبی کسه لره
 ینه [امیا فاکه] نک « سر بنستی مطبوعاتده سؤ استعمال

تصور ایتک حصار حریتمه کوچک بر یاریق دکل ؛ کنیش
 بر یازه آچق دیمکدر « سوزینی ایراد ایله او کبی آدم لرک کوزینه
 سوقمه چالیشیرز»

حریت مذهبییه : بو حریت انسانلرک ال طیبی واک
 قیمتدار حقوقنددر . دنیاده و حتی عقیاده بیله انسانک ال
 مقدس بیلدیکی شی کندی منسوب اولدیغی دیندر . انسان
 هر بر خصوصاته هدف اولور سس چیقارمازده دینه اصلا
 تعرض ایتدیرمز . زیرا بو بر ؛ برهان جلی و قطعیدر . لکن
 بو حق مع التأسف تاریخ ملله قائل (صحیفه لر علاوه سیله
 و کمال مشکلاته الله ایدیه بیلمشددر

دین ؛ وجدانیاتدن و هر کک حسیات صمیمیه سندن
 اولدیغندن حریت تفکر مسأله سی کبی بو حق ده واضح قانونلرک
 دائره نفوذندن خارجدر . یالکر شو قدرکه ؛ هر دینک اجرای
 آینی بر چوق ناسک محل اجتماعی اولدیغندن بو حریتک ده ؛
 حریت اجتماع حتمده ویره جکمز معلومات اوزره - بتون

دولت‌ر طرفدن بر اصوله ربطی ایجاب ایشدرکه؛ بوضبط
 ور ببطی خاشا بر تقید و تضییق کبی دکل؛ انتظام عمومی
 محافظه یا پلش بر اصول و قرار کبی تلقی اتمک لازمه دندر .
 اگر بر دینک اجراسی؛ مملکتی شیرازه انتظامدن چی قرارسه،
 اخلاق و آداب عمومی ملتی اخلال ایدرسه بالطبع اودین منع اولنور .
 حریت مذهبی؛ تعیر دیکرله (سربستی ا دیان) مسأله سی
 ایکی جهتی شاملدرکه؛ بونلردن برنجیسی : معاملات عمومی
 دولتده هر کسک اعتقادات مذهبی سندن ناشی معاتب اولماسی،
 ایکنه جیسی : اختلاف اعتقادات ایله هیچ بر کونامسا واتسز لانه
 سبیت و یرلامسی در .

حریت مذهبی نك (قتولیک کلیسایی) طرفدن قبول
 اولمیدینی ، و (انکیز یسیون) اسرارینک مملکتلرده
 اجرای نفوذ ایتدیکی بر زمانم جمله ایملک اول اسلاملرجه قبول
 ایدلمسی و (دین محمدی) نك سربستی ا دیان طرفداری بولمسی
 بتون اسلاملرجه تقدیر فخر ایدلسهینه آذر . آورو پاده دین
 و مذهب ناملرینه دزلودرلو اشکنجهلر ، عقللره حیرت
 و یره جک ظلم و قهرلر یاپلدینی و از جمله ((قاطر انلی تا کیه لرله
 قادین وارکک بتون انسانلرک کندی دینلرینه تابع اولملری
 ایچون صاحبلری یولومسی ، اون پاروق اوزونلغته برخنچرک
 آتشد قیزدیر یلوب اغزه صوقولمسی ، دیلارینک قویارلمسی ،
 چوجقلرینک دیری دیری کو پکلره یدیرلمسی ، آتشلره
 آتیللمسی ، قیزغین صولرله بانوودوش ایدلمسی ، ناز بیضا
 حاله کلش ایسقره لرک اوزرینه یالین آباق آدملرک

چیقارلسی. ...) کبی مظالمک انوعی اجرا اولندیغی بویله
 برزمانده ممالک و بلاد اسلامیه ده حریت مذهبه نك محافظه سنه
 فوق العاده اعتنا ایدلمشدر . حتی دییه بیلیرم که؛ اسلامیتی قبول
 ایتمین هیچ بر قوم و هیچ بر فرد بومقصد ایچون قلیچدن کچرلمدی .
 بونلر ایسه (امرنامه لر ، تبلیغنامه لر ، خط پیغمبریلر ، خط
 هایونلر ...) له نابتدر .

حریت مذهبه نك کچیردیکی صفحات حیاتیته نظر تدقق
 و امعانندن کچیریله جک اولورسه درت درلو استحالاته منقلب
 اولدیغی کوریلور .

(۱) دولتک بر مذهب رسمیه سی اولوب سائر مذاهب
 و ادیانى منع ایلمسیدر که؛ سر بستی ادیانک قبول ایدلمدیکی
 برلرده بوصولت جاریدر . یعنی انکیزیسیون اصول شیعیه -
 سنک زمان موجودیتندم آوروپاده عموماً بواصول جاری
 ایدی . ایشته بودورک عادات و علاماتندن اولمق اوزره قوت -
 لی کلرک قوللرینه احتیاطاً بر ریاض مندیله باغلاملری تنیه
 ایدلمشدر . . . حتی (۹۵۰) سنه سی (سن بارتلمی) یورطی
 کیجه سی دهشتلی صورتده حریت مذهبه قتل عامی باشلامش
 ایدی بویچتمزدن خارج اولدیغندن عرض و بیاندن صرف
 نظر ایدلمشدر که بوحال ظن عاجزانه مه کوره تخمیناً (۱۷۸۰)
 — (۱۷۹۰) سنه لرینه قدر دوام ایتمشدر .
 (۲) دولتک مذهب رسمیه سی اولمغله برابر مذاهب سائر نك
 اجرا سنی ده مساعطو تمسیدر که؛ الحمداه ثم الحمداه دولت علیه
 عثمانیه من بومسلکده در .

کيورر ولکن اوزمان اوزآنده وفات ايدرك قائله شهديه
التجاق ايلر

ايسته شووقه دخي اسلاملك قاعده اخوته نه درجه
حرارتله رعایتکار بولندقلريني، وبووظيفه لريني؛ دکل مدت
حياتلرنده ، بين الحيات والممات برزمانده بيله ، صوك نفسنه
قدر ايضا ايتد کلريني کوسترر که ؛ شوحال بالمعموم اهل
اسلامک بادي تفاخري اولسه سزادر

صوك

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ ARŞİVİ

نسل آتی کتبخانہ سی

نسل آتی نامیہ بر سلسلہ کلیات تشکیل اولمشدرکہ ؛
بولردن برنجی بی کتابز وجودہ کتیرمشدر .
ایکنجی عددی ؛ بالون و طیارہ لرلہ سیاحت ہوائیہ نک ماضی ،
حال و استقبالنندن و ممالک متمدنہ دہ کی موقعاریہ بزده کی احوال-
لندن باحث اولان والک صولک فرانسزجہ یازلمش مجامع و رسائل
فینہ دن ترجمہ ایدلمش بولنان ، خارقہ فن ، اسمندہ کی کتاب
تشکیل یدہ جکدر .

اوچنجی ، دردنجی ، بشنجی عددلری ایسہ حلب ولایتی
استیناف جزا رئیس اسبقی « معیار جزا » نام کتاب مفید
صاحبی مرحوم رشاد بک افندی طرفندن دور استبداددہ
یازلمش اولان و اوچ قسم اوزرینہ مرتب بولنان « معیار حقوق »
کتابی تشکیل ایدہ جکدر . ظایت حریت پرورانہ برلسانلہ قلمہ
آلمش و مؤلف محترمک حیاتندہ طبع اولنمق ایستلادیکی
حالدہ سانسورک دندن تخریبندن تخلص کر بیسان ایدوبدہ
نشر اولنہ ماہش اولان بواثری کتیرچلرمزہ تقدیم ایدہ بیلمک
شرفنی قزاندیغمزدن طولای (نسل آتی) کتبخانہ سنی تبریک
ایلہ بالعموم شبان مملکتہ ، مأمورین عدلیہ و اقوملری نی منافع
مملکت نامنہ توصیه ایدرز

آلتجیسنی ایسہ الکشایان دقت و اہمیت صفحات تاریخہ مزنی و
باخصوص (سلطان محمود ، سلطان مجید ، سلطان عزیز ، سلطان
مراد ، سلطان حمید ، سلطان رشاد) زمان سلطنتلری نی انقلاب ،
ارتجاع ، مشروطیت ، استبداد و صفحاتی مجمل بر صورندہ جا کی
بولنہ جق اولان عثمانلی عصر اخیر تاریخچہ سی ، تشکیل ایلیہ جکدر .
(نسل آتی کتبخانہ سی کلیاتی مرکز توزیعی : انقرہ دہ احمد فخری افندی کتبخانہ سی)

اونكله ده برخه ياپديروب بوضورتله سزه رجحان كسب
 ايتدى . ايشته باقك نيم انوايم بشقه در . يوقسه پدرم عمر
 هيچ بوجهله مساواتدن آيرلر ، ديدكده معترض ذات ؛
 « اويله ايسه بزعمري ديكله زير و آنك يوانه جانمزي فدا
 و قربان ايدرر ، ديوب قعود و سكوت ايلدى .. »

ملوك [بنى غسان] دن [جبله بي الابهيم] حضرت
 [عمر] زمان خلافتنده شرف اسلام ايله مشرف اوله رق غايت
 عظيم و مبدئي بر آلاي ايله مدينه منوره يه كيتدى . حضرت
 خليفه ؛ [جبله] نك اسلاميتدن صوك درجه نمون اولديلر
 فقط سائر افراد ناسه ايديلن معامله يي بوكاده عيني صورتله
 تطبيق ايتكدن وقاعده مساواته تاميله رعایت ايتكدن قطعياً
 اشرف بيورمديلر . حتى بوجهله من اوله رق [جبله] نك
 كعبه مكرمه يي طوافي ائساننده ايجان ناسدن برمسلمه يامش
 اولديني حركت غير لايقه دن طولاني كنديني تقييح ايلديكي
 و مسلمارك هپسني مساوي طوونديني عرض ايتمت لازمدر .
 شويلاه كه :

[جبله] كعبه معظمه يي طواف ايدر كن [بنى فزازه]
 قبيله سندن بر ذات قضا را [جبله] نك اتكنه باصعقاه مومي
 ايله همان او آدمك برونه و دروب آغزندن ، بروندن قان
 كتيره ش ايدى . بونك او زرينه شو حركت مستبدانه يه معرض
 قالان ذات حضرت [عمر] ك حضورينه چيقوب
 مسأله يي آكلاندى حضرت [عمر] ايسه اميري يانه

چاغروب استيضاح حقيقت ايلدى [جبيله] ايسه

• اى اميرالمؤمنين ! او آدم اتكمه باصدى . اكر كعبه نك

جرمى اولسه ايدى قليجلاه باشنى ايكي كوزى اورته نسندن

ياره جقمم ، ديهه جواب ويرمكلاه حضرت خليفه ، ياپديغك

شئي اعترافكلاه ثابت اولدى (كشى اقراريله مؤاخذه

اولور) قاعدهسى اسلاملاجه پك مقبول ومعتبردر بناء عليه

شمدى او كسوي ارضا اتمكلكك لازمدر يوقسه آكا ياپديغك

كجى اونك ده سكا ياعمنى امر ايدرم ، بيور مشار [جبيله] ايسه

• اى اميرالمؤمنين ! بن ايرم . او ايسه افراد ناسدر . حكمدار

ايله ديلنجينك هيچ برفرقى يوقميدر ؟ بونصل اولور ؟ !

ديديكنده جناب [عمر الفاروق] دن « اسلاميت ؛ ايكيكيزيده

برطوتور . چونكه قانون آمى غندنده افراد مسلمنه نك

كافهسى مساويدر . بر مسلم ديكرندن آنحق علم وعرفان و تقواى

كز ين ايله تفوق ايدم بيلور . يوقسه مسلمانلر بشقه هيچ برشى

ايله ممتاز اولماز ، طرزنده كى جواب عالي مى آلمش اولان [جبيله]

خفيا استانبوله فرار ايدرك منفعته مغاير اولان عدل و مساواتك

تطبيقندن ناشى بردها بلاد عربيه آياق آتيمه جفته مين ايتشدر .

*

[باهان] نام سردار معيتمده بولنان (۷۰۰ ، ۰۰)

عسكر ايله (۴۱ ، ۰۰۰) عسكر اسلام قوماندانى حضرت

[خالد بن وليد] ؛ (يروك) قصبه سنده محاربه به باشلامش

ايدى . اثنائى محاربه ده [باهان] ظاهرده محاربه وه صالحه به

دار بعض مكله و حقيقت حالده ايسه مشار ايهى خيله و دسيسه .

ایله در دست ایچون [خالد بن ولید] چادرینه دعوت ایتمش و جناب
[خالد] ایسه (۱۰۰) قدر عسکر له دعوته اجابت ایلد کده [باهان]؛

«حمد و شکر الله که پیغمبر من عیسی افضل انبیا و ملک منی افضل
ملوک امت عیسویه فی خیر الامم قیلدی. مآئنده اوله رق. الحمد لله

الذی جعل سیدنا المسیح افضل الانبیا و ملکنا افضل الملوک و امتنا
خیر الامم. یوالی بر خطبه او قود قدده مشار ایله حضرت تباری

کندیباری طوته میهرق و غیر اختیاری اوله رق. شکر جناب الله
ذوالجلاله که بزمی حضرت محمد علیه السلامه و سزک پیغمبر کز

حضرت عیسیاه و جمیع انبیای کرام حضرتانه مؤمن قیلدی
و بزم امیر بزم که بز آنی کندی اختیار واراده منزله هر بر

امور منزه و الی تعیین و تنسیب ایلدک. شوشر طله که؛ مشار ایله
امیر بزم کندی بزم او زر منزه ملک و حاکم زعم ایتسه در حال

اونی اکثریت آرای ملتله خلغ یعنی عزرا ادرز. زیرا امیر منزه
بزم او زر منزه «ان اکر مکم عند الله اتقا کم. حدیث شریفی

مدلول عالینجه و «واتقوا الله و اطیعوا» کلام الهیسی
موجبنجه بتقلیلکن بشقه هیچ بر منزهت و حق رجحانی

یوقدر «مآئنده اولان» الحمد لله الذی جعلنا مؤمن
بنبیا و نبیکم و بجمیع الانبیا و جعل امیرنا الذی وکنا او و رنا

رجلاً کعبضاً لو زعم انه ملک علینا عز لنا فلنا نری ان له
علینا فضلاً الا ان یکون اتی منا و قد جعل الله تاملی امتنا تأمر

بالمعروف و تنهی عن المنکر و تقر بالذنب و تستغفر منه و تعبد الله

تعالی وحده لا شریک له، خطبه سنی او قودی که؛ شو خطبه نیک
 احتوا ابتدیی معانی دقیقه و علویه دن ده آکلاشایدیغنه کوره
 حکومت اسلامی ده مساوات و ارایدی
 * *

[معاویه بن ابی سفیان] ک مساواته اولان درجه رعایت
 و حرمتی آکلامق ایچون عادی سوقاق بر برلرندن بری
 برکون حضورینه چیه روق مشارالیهک والده لرینی تزوج ایتمک
 نیت و آرزوسنده اولدیغنی بیان ایدر و فی الحقیقه [معاویه]
 دخی هیچ بر صورتله ممانعتده بولمیه روق و مساواته تمامیه
 طرفدار اولدیغنی کوستره رک « پک اینی ! بردفعه ده کیفیت
 والده مه بیلدیریم . رضاسنی استحصال ایده بیلورسبم
 دائره مک اک عزیز ارکانندن اولورسک ، دینه جواب
 ویرمشدرکه ؛ ظاهرده اوافق و فقط حقیقتده پک بیوک اولاق
 شو و قعه دخی نمونه مساوات اولسه کر کدر ؟
 * *

خلفای امویه دن [عمر بن عبدالعزیز] ایلك جمعہ
 سلامغنی تشریف ایدرکن اوتہ دن برو طاعت ایداش اولاق
 آلائی والایی طاغیتمش و کندیلرینه مخصوص حاضرلسان
 غایت کوزل و ترانا و آلتون اکرلی آتہ بینمه مش وارکان
 وامرای دولتده بعدما بوکی استحضازاتده بوللمه سنی و بو
 صورتله ناسدن آیریلنه جق حرکاتده بولندرله سنی تنیه ایله
 « بنم سائر اسان زردن فرقم یوقدر بنده اونلر کی عباداللهم »
 بیورمشلر درر

- اخوت -

اخوت: بالعموم انسانلرک یکدیگره قارشى آزا ، بابا
برقرداش كى معامله ایلسى واونلره عارض اولان الم
وعذابلردن کنديسنه اولمش كى متأراولمى وجمعیت بشريه
نى تشکيل ایدن افرادک جمله سنى قاردهش بيلمسيدر .

اخوت ؛ باشليجه (شريه ، دينيه ، وطنيه ، اخرويه ،
ابويه) اولق اوزره برقاچ قسيدر .

اخوت بشريه : نوع نى بشرک یکدیگرنى قاردهش
عد ايدرک برلرینه قارشى اوصورتله معامله اتمسيدرکه ؛
بوکا (اخوت اجتماعيه) دخی ديرلر . فى الحقيقه كافه
مخلوقاتک جناب خالق تعالينک يدقدرتندن وجوده کلديكى
وعندالهم بسنده کرک خواص وکرکسه عوام هيچ برينک ؛
ذات وصفات وعبودتجه فرقى اولمدينى آشکاردر . بوندن
ماعد ا جناب ذوالجلال ؛ کتاب کرينده چوق دفعه لر ذکر
ايمش اولدينى اوزره (رب العالمين) بيور مشلردر . يوتسه
(رب المسلمین ، رب الموسوی ، رب العيسوی) بيور ماهلر
درکه ؛ بوکله قدسيه دخی مقصد منى اثبات ايدرطن ايدرم .

کذا قرآن عظيم الشانده بوبابده يعنى اخوت عموميه
بشريه حقنده پک چوق آيات کریمه اولدينى کى . کونوا

عباد الله اخوانا ، يعنى « اى اللهم قولارى » پ قاردهش اوليکنر
مآلنده پک چوقده احاديث شريفه واردر

هم نه حاجت مثلا برماکتده (آفات سماويه ، طاعون ،
وبا ، قحط ، زلزله ، فيضان ميا ، کثرت برف وباران)

اولیور . دیگر مملکت اهایسی بونی ایشیدیر ، ایشتمز همان
(اعانه لر ، پیاتقولر ، . .) له اوراده کی همجنسارینه معاونت
ایتمک ایستور ، اونلره یازدیم حسیله متحسس اولیور که ؛
ایشته بوده (اخوت بشریه) تعبیر دیگر له (اخوت عمومی) به

بر دلیل باهردر . بصورتله معاونت ؛ « من لم یرحم الناس

لم یرحمه الله » یعنی « انسانلره مرحمت ایتمینه جناب حقه

مرحمت ایتمز » دیمک اولان و کذا « خیر الناس من ینفع الناس

و شر الناس من یضر الناس » یعنی « انسانلرک خیر لیسینی نوعه

منفعتی طوقونان و بالعکس انسانلرک اکه شیریری ناسه ضرر

ایزات ایذندر » مفهوم کزیننده کی حدیث شیریفتر موجبتجه

بنای جنسمز ایچون بر ذمت طبیعی اولدینی کی بالخاصه

عینی ملت افرادی بیننده جریانی مطلوب و ملازم و اومت

ایچون اکه بیوک مدار افخسار و تمایز اولان برحس عالی

انسانیتدر که ؛ شخص منفرد اولان انسانلر کی شخص مجتمع

اولان دولتلرکده شووجهله دیگر بردوات اهایسنه معاونتده

بولنمی حقوق دولده (معامله ، مجامله کاری) دن معدوددر .

اساساً اخوت بشریه به رعایت اولنمق ایچون المزده

« بنی آدم اعضای یکدیگرند » کبی غایت حکمی برسوز

وارددر که ؛ جناب شیخ [سعدی] هر حالده بونی بوش یرده کل

وبلنکه یک چوق غوامض و دقایق حکمیه ایجابله سونلشدر .

شو حالده اخوت اجتماعیه و یا (بشریه) و یا خود (عمومیه)

بر معارفه حالی لمشدر .

اخوت دینییه : حضرت فیخر عالم افندمن ؛ (مکه)

مکرمه) دن (مدینہ منورہ) یہ ہجرت بیورہ جعفری
 اثنادہ اصحاب کرامدن ہر ہر مہاجرینی ، انصاردن
 ہر بریلہ آری آری قردهش ایشلر و بواصولہده (اصول
 مؤاخاة) تسمیہ ایشلر ایدی کہ ؛ بووقایع کتب سیرده تمامیلہ
 مسطور و مطالعہ ایدنلردهده بالطبع معلومدر . (اخوت دینیہ) یہ
نائل اولنلرک والدی ، اناجدکل تقی ، و انما اناکم بمنزلۃ الوالد

علمکم » حدیث شریفلری موجبہ سید المرسلین افدمنز ؛
والدهلری ایسہ ، النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم و ازواجہ
 امہاتہم ، مفہومنیچہ امہات مؤمنین رضی اللہ عنہا حاضر اتیدر .
 اصول مؤاخاة حضرت پیغمبرک زمان سعادتلرندہ اولد
 یعنی کبی بعدالوفات خلفای راشدین حضرتانہده بالتوارث ،
 انتقال ایدرک احکامی الی الابد دوام ایشلدر .

اسلامیتده (اخوت دینیہ) نك موجودیتہ « اناالمؤء
 منون اخوة » یعنی « مؤمن ، مؤمنک قردهشیدر » آیت
 کریمہ سیلہ ، مسلم ؛ مسلمک قردهشیدر ، مآئندہ « المسلم اخوالمسلم »
 حدیث قدسی و « مؤمنلر بنا کیدرلر بر برلرینی پککشیدرلر »
 مآئندہ اولان « المؤمنون کالبنیان یشد بعضہ بعضاً » حدیث
 شریفیہ ، مؤمنلر ؛ محبت و مودت جہتہلہ جمہلی جسدواحد
 کیدر . اول جسدک برتضوی مضطرب اولورسہ اعضای
 سائرہ دخی آنک تاملیلہ مآلم اولور . « مال عالیستده اولان
 « مثل المؤمنین فی توآدهم و تراحمہم کمثل الجسد اذا اشتکی
 تضوونہ تداعیله سائر الاعضا او سائر الجسد بالہر و احمی »
 حدیث پیغمبریلری دلالت ایدر .

زده اوتهدنبری جاری بر عادت جاهله واردرکه؛ اوده

قوملرک، بر بردن اصیل، معتبر اولدینی و مثلاً: عربلر
ترکلره، ترکلر؛ آرناوودلره، آرناوودلر؛ لازلره، لازلر؛
چرکسلره... قارشی نیم قوم دها اصیل، بن دها نجیم...
کبی ابرطاقم تفاخرانده بولنورلرکه؛ بونلر طوغرو دکلدلر.

وطوغرو اولدینی ده، ربکز بر اولدینی کبی بابا کزده بردر

بنام علیه عربک عجمه، وبالعکس عجمک عربه ویاخود عرق

احمرک، عرق اسوده وبالعکس عرق اسودک، عرق احمره

قارشی هیچ بر صورتله فضل ورجحانی یوقدر. فضل ورجحان

آنحوق تقوی ایلدر، «أل حکیمانہ سنده اولان» ان ربکم

واحد و ابوکم واحد لافضل العربی علی عجمی و لابه جمی

علی عربی و للاحمر علی اسود و لالاسود علی احمر الالباقوی»

حدیث قدسیسه و جملمکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرکم

عندالله اتقا کم، کلام پیغمبریسی ایله آکلاشیلورکه؛ معناسی

«جناب حقک عندنده اک اکر می اک متقی اولانیدر، یعنی

شریعت اوزره حرکت ایدن قومدر» دیمکدرکه؛ اوندو تعصبات

جنسیسه، تفاخرات جاهلیه «لیس منامن دعا الی عصیته»

حدیث شریفی دلالتجه محو وازاله ایدلمشدر... احتمال که؛

مطالعین کراجه بوراده عربلرک دیگر قوملرکدن افضل

اولدینی ادعا اولنه حق ایسهده بوده بوکبی قوم، ملت نقطه

نظرندن دکل بلکه «احبوا العرب اثلاث لانی عربی و القرآن

عربی ولسان اهل الجنة عربی» یعنی «عربلری اوج بشیدن

ناشی سویکنز ، زیرا بن عربلردنم ، قرآن کریم عربیدر .
 اهل جنت لسانیده عربیدر ، معناسنده اولان حدیث شریفه
 اتباع حرکت ایتک ایچون عربلره ، قوم عربه حرمت و محبت
 ایدرز . یوقسه عندآهیده اقوام انسانیه تک هپسی عینی درجهده
 حائر اهمیتیدر . وانجق متقی اولانه حرمت و اطاعت
 شرطدر

اخوت و وطنیه : برطوپراقده یشایانلرله بر دولت
 تبعه سندن بولنانلرک و مثلاً : مسلم ؛ (عرب ، ترک ، چرکس ،
 آرنارود ، لاز ، کورجی . . .) غیر مسلم ؛ (خرستیان ، زوم ،
 ارمنی ، یهودی ، بلنار) هپسی بر حکومه تابع و بر وطنه مالک
 بولندقلرندن آنلرکده (اخوت و وطنیه) سی واردر . زیرا

حریت بختده ذکر ایتدیکنز وجهله . الرعايا امانت الله
 فی ایدیکم . بیورلمشدر . بو حالده تبعه عثمانیه دن بولنان بالعموم
 رعایا یعنی اخوت دینه لرلی اولیوبده یالکز اخوت و وطنیه ایله
 یکدیگر مزه مربوط بولدیغمز خرستیان و طنداشلر من بزم
 المزده برر امانت الله اولدیغدن جمله سی بو کون معزز و محترم
 قرده شلریمزدر . آنلرک (جان ، مال ، ناموس) لرینی کندی
 حقوقوزی نصل محافظه ایدرسه ک اولیله جه محافظه
 هر آن وزمان مجبور و من طرف الله مامورز . اکر وظیفه مزده
 تکاسل ایدرسه ک عندآهیده مسؤل اولورز چونکه ؛ امانتی
 محافظه فرائض اسلامیه دندر . شاید شو وظیفه مزده اهل
 ایدرسه ک تعصب ایتمش اولورز که ؛ بوده دین محمد بجه مذموم
 و مردوددر . حتی بو باده حدیث شریفه « ومن کان يؤمن

بالله واليوم الآخر فلا يؤذى جاره » یعنی « انسان همجواری

اولانلرک حقوقنی وقایه ومحافظه ایدوب کندیلرله حسن

معاشرتده بولمیلدرلر . زیرا مؤمنلک علامتی بودر »

بیوزلمشدرکه ؛ کرک بونده و کرکسه شوآتیده کی حدیشلرده

(همجوار) و (قومشوسی) تعبیرلری وارکه ؛ بونده مطلق

اولهرق قوللانمش و (اسلام اولان قومشوسی، اسلام اولان

همجواری) بیوزلامش بناء علیه کرک مسلم و کرکسه غیر

مسلم و وطندا نلاره معاونت و آنلرک حقوقنی حمایه لازمه دندر

کذا ؛ « ليس المؤمن الذي يشبع وجاره جايع انسانا كاملاً »

یعنی « قومشوسی آج و صومروز اولان انسان ؛ انسان کامل

دکدر » دیکدرکه ؛ قومشوسی کرک مسلمان و کرکسه

خرستیان هر نه اولورسه اولسون بلا تفریق جنس و مذهب

قومشو و همجوارینه و وختداشنه هر وجهله معاونتده بولمیلدر .

اگر بویله یاپمزه سق قوروز، قورو صوفیلق طاسلامش،

مراثیلاک اتمش اولورزکه ؛ بوده هم کناه و هم عییدر .

اساساً ؛ انسانک ایوسی کندینه لاین که رمدیکی حالات ردیه

و مضره بی نی نوعی حقدنه دخی تجویز ایتمز و ذاتنه استدیکی

کیفیت حسنه بی دیکرلرینه ده طلب و آرزو ایدر . زیرا ؛ حقوقه

رعایتی اولیان دم ؛ انساندن معدود دکل ، بلکه انسان

صورتنده و فقط حیوان سیرتنده بر جسمندر « مأئیده حکما

و فضیلاي عربك بك چوق ایات و اشعاری وارددر

امام اعظم ابوحنیفه (رحمۃ اللہ علیہ) حضرت تری نیک ؛
 مخدوم عالیبری [حماد] حضرت تری نیکه وقوع جولان وصیترندن
 بردانہ سیدہ «ان تحسبن الجوار وان تصبر علی اذی الجار»
 قول حکیمانہ سیدرکہ ؛ معناسی «قوم شولریکہ احسان واکرام
 و خاطر لری نیکه رعایت ایدہ سین، وقوع شولرندن سکا بر اداظهور
 ایدر سہ صبر ایدہ سین» دیمکدرکہ ؛ اساساً بو «من اذی
 جاره ورثۃ اللہ داره» قول مینی ایله تایید ببورلمشدر.
 بناءً تلیه (اخوت وطنیه) اسلامردہ جاری ایش ؟؟
 اخوت اخرویه : بوقسم اخوت حضرت امام [غزالی] نیک
 تعریفی وجهله اوچرابطه ایله اولور (۱) ادنامرتبه سیدرکہ ؛
 عقد اخوت ایتدیکی کسه ایله هر بر ایشندہ یکدیگری نیکه
 خدمتکار کبی خدمت ایلک (۲) اوسط مرتبه سیدرکہ ؛
 عقد اخوت ایتدیکی کسه بی هر بر خصوصده کندی نفسیله
 برابر و مساوی طومتق (۳) اعلا مرتبه سیدرکہ ؛ عقد
 اخوت ایلدیکی کسه بی کندی نفسنه ترجیح ایتمکدر....
 بوقسم (اخوت) اسلامردہ نیک جوقدر و حتی
 (بو نیک آخرت قرده شمدر) ، (بنملا آخرت قرده شی
 اولور میسک ؟) کبی سوزلر السنۃ اسلامیانده هر آن دوران
 ایتمکده و بناءً علیہ (اخوت اخرویه) بی تصدیق ایلکده در....
 اخوت ابو یه : آنا بابا بر قراش دیمکدرکہ ؛ بوقسم
 اخوتہ رعایت ، «ایکی قردهش انسانک ایکی الی کیدر»
 غسل و تطهیرده برینک دیگرینه معاونت و مظاهر تری

لازمدر . . مانند اولان . مثل الاخوان مثل الیبدین

تغسل احدهما الاخری، حدیث قدسیسیله امر اولمشدر

اسلامیتده اخوته رعایت اولدیغنی اثبات وارنه ایچون

آتمده کی وقعہ بی در خاطر ایتمک لازمدر :

حضرت [عمر الفاروق] زمان خلافتنده (سوریه)

محاربه سنده اردوی اسلامد بولسان [عمرو بن العاص]

رضی الله عنہمک برادر مکر مکری غائب اولدیغندن مشارالیه

حضرتلری برادرینی آرامق مقصدیله شهدای اسلامیہ

اردسنده طولاشمده ایکن برادرینی هنوز ترک حیات ایتمک

اوزره بولمش اولدیغندن صوطاب ایتمش [عمرو بن العاص]

دخی درحاک صوبی کتیروب برادرینه تسلیم ایده جکی

اشناده یانی باشنده یاتان بر شیدک فریاد و فغانی ایشتمکله همان

اوصوبی کنیدیسی ایچمیه رک اوذاته یوللار . اوذات ایسه

یاننده بولنان برذاتک (کلمه شهادت) کتیره رک تسلیم روح

ایده جکنی کورونجه مع التمشکر قبول ایلدیکنی و فقط

کندندن ده اقدم ترک حیات ایده جکی محتمل اولان یاننده کی

ذاته کتورمسنی [عمرو] بیان ایدر . مکنسار الیه صوبی

آلوب اول ذاته کتوردیکنده اوذات بوضو بنم ایچون حال

ضرلانامشدر بونی جناب حق برادر کتیره نصیب قیلامشدر

اکا کتوریکتیر دیر و [عمرو] ده بالمجبوریہ صوبی تکرار

برادرینه کتیر رسده برادرینک بحکمة خدا صوبی ایچمه یه رک

وفات ایلدیکنی کورونجه تکرار ایلك اول کتوردیکی ذاته

قلنمشدر. اسرا كزى كندى يديككزله يديريكز و كندى

كيديككزله كيديريكز، قباحتلرينى عفو ايديكز. زنهار

درشت معامله لرده، نجاوزاتده بولماييكز، واونلر كده سنرك

كبي برخلوق اولديغنى دوشونكز اى اتم ! مسلمانلرك

هپسي قرداش، دين قرداشيدر. عدالته صوك درجه رعایت

ايديكز. چونكه عدالت ده امر ايهدير » بيهر-

مشاردركه؛ كرك بو وكر كه مسجد مباركى صوك تئريفلر-

نده بعدالاهى صلاة؛ جماعت حاضره به خطاباً :

« يا ايها المسلمون ! شايد بيلميرك ايچكز دن بريكزك

انكساريكزى موجب برخطاده بولندم و برايش ياپدم ايسه

بولدن دنيا ده اولدمسه بيله آخرتده اولون مسؤل اوله يم

وشايد بريكزه بورجم وارسه بيلمكز كه؛ بتون مال و ائلاك

اونلر كدر . ايشته بوى بويلاه بيلك و بويلاه جه شهادت

ايديكز.. » يوللى ايراد كلام بيوردملى عدالت پيغمبرى به

برردايل اوله رق كوستريله بيلور ايمتنديم .

معلوم اولديغى وجهله حضرت محمد (صام) افسدمن

ارتحال داربقا بيوردق دن صكره خلق خليفه رسول اوله رق

[ابو بكر] ه بيعت ايتيش ايدى . ايشته شو جورته كنديسنه

بيعت اولنديغنى كورن حضرت [صديق اكبر] ناسه قارشى

شويوله خطاب ايتدى كه؛ نمونه عدالت اولمغه لايقدير :

« حكمت خدا ايله عظيم بريك آلتنه كيردم . فقط

ايچكز ده افضلكز يالكز بن دكلم . بونك ايچون هم

برخصوصده معاونتكزه محتاجم راس كرده بولنالره حقيقت

ایتدر ملی ، وا کثر پادشاهلرله ملاقات ایده بیلیمک ایچون
 متعدد لسانلر تحویل ایتلی ، دائماً مستقیم و ناموسلی کیمسه لری
 سرکازه سچر ملی وا کثر اوقاتی امور حکومتله امرار ایتلی ،
 ملتله قارشی ملتنت بولملی ، امور دینییه قطعاً مداخله ایتمه مکله
 برابر دینک حسن صورتله دوامنه چالشملی ، ظلمه یی مغلوب
 ایدولده تحت ضبطنه آله بیامک ایچون اولا کندی نه-نی
 نیمکه چالشملی ، ساعات مساعیسی تقسیم ایدوب اوصورتله
 حرکت ایتلی ایتم و آرامنه الان کلدیکی قدر عدالت
 دائره سنده معامله یاپملی ، یاپیلن ایشلرک اسبابی تجری ایله
 عداوتدنی ؟ محبتدنی اولدنی تدقیق ایتلی . عارسز و متکبرلرله
 حدینی بیله ر ملی ، سخاوتی اسراف درکسنه چیقار ماملی ،
 مداهنه دن بشقه قباحتلری ایجابی حالده عفو ایتلی ، عداوت
 و مظالمدن عاری اولمی ، بودجه یی دوزلمک مقصدله آغیر
 ویرکولر وضع ایتمه ملی ، هر آن دقیقه ملتک احتیاجاتی
 دوشونملی . والحاصل هر برامورنده قاعده عدالتله رعایت
 ایتلی در •

عدالت ؛ اسلاملرجه پک بیوک بر عبادت اولدیغندن عمر بلرجه
 زمان خلافت اسلامیه ده تمامها جاری ایدی ، حتی عدالت
 سایه سنده خلفای راشدین زماننده (مصر) ک ویرکوسی
 (۱۴,۰۰۰,۰۰۰) آلتونه بالغ اولمش ایدی که شمه یکی پاره ایله
 (۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰) فرائق ایتدیکی و کذا خلفای عباسیه دن
 [هارون الرشید] زماننده . معادن حاصلاتی مستثنا اوله رق

اولئان مال و اشیای اسراف و تبذیردن احتراز اولنه رق هر کسه اقتداری نسبتده قاعده معدلته توفیقاً تعیین ایتک و بوسیلله هیچ برکونا حق سزلنی موجب اوله مقدر .

(۸) هر بر خدمت و امور ایچون او خدمتده ماهر آدم لر یتشدیر مک و رؤسا و نظاری دخی منسوب اولدقلری دو اوردن ارتقا ایتدیر مکدر .

(۹) اصحاب حرم و جنایات حقارنده درجه قباحترینه کوره حدود شرعیه داخلنده قوانین و نظاماتی انفا ایتکدر .

(۱۰) رئیس لرک بحق و یردهش اولدقلری حکم هیچ بر سبیلله و هیچ بر قوتک تأثیر یله سکتهدار اولمق در

بو باده اسوچ قرال لرندن [شارلک] ، اوغلی [کوستاو آدولف] ه پادشاهلنک نه قدر کچ و رقیق برشی اولدیغنی و نه درجه عدالت لازم بولندیغنی کوسترمک اوزره یازدیغنی بر مک توبکینه (تلوم) غزته سنک ایکنجی جلدینک اون دردنجی نومروسنده محرر بر صورتندن بعض نقطه لری تلخیصاً یازدیغنی مناسب کوردم :

« معلوم اوله که بر تاج پک آتیر و آنی طاشیمق پک کو چدر .

اگر خدمت خدمت تاجدار ایله محبت تبمه بر کنارندن

و فضیلت و عدالت حکمداریده دیگر بر او جندن طوتمه یازسه

اصلا قالدیر یله ماز . ایشته بونک ایچون پادشاهلر بالذات ایمنه موفق

اولدقلری ایشلری و کلاسک اللریله یا تمقدن احتراز ایتلی ،

و بتون سراسر احوالی طویوب ایشتملی وارکان دولتدن پک

چوغنی متمدن مملکتلره کوندروب اورانک مدنیتمدن استفاده

میدانه چيقار که؛ آنزده بوجه آتی تلخیص ایدمشدر :

(۱) علامت دین مبین اسلامی اقامه ولوازم دیانی محافظه
وسائر ادیانہ منسوب تبعہ سنی دہ منسوب اولدقلری دیندہ
سربست بولندیردقدر .

(۲) مصالح عبادی حق اوزره تنظیم و تمشیت ایله برابر
دیگر بلدلری تخریب ایتمه مک شرطیله جمله بلاد اسلامیہ بی
معصور و آبادان و آسایش و استراحت عمومیہ بی برکال قلمتقدر .
(۳) مملکتی حفظ و حراست ایله برابر بالعموم تبعہ
ورعایا و ثقل اسنک جان، مال، عرض و ناموسلرینی، دشمن
وظلملاردن حفظ و وقایه ایتمکدر .

(۴) اصحاب دعاویتک دعوالرینی وجه شرعی اوزره
قبل ورؤیت ایچون حکام طرفندن ویریلن امری بانذات
کندیسی تصدیق ایلمکده در .

(۵) اراده سنیه لرینک شرفه لقمیله نصب و تعیین اولنان
والیار حکامار، ناظر لرك تبعه دن هیچ برفرده ظلم و تعدی
ایده مه مه سی ایچون دقت و نظارت ایتک و بوکی مأموریتلری
کندیسنه قطعاً امین اولدینی آدلره ویرمکدر .

(۶) مأمورین و مستخدمینک کرک مملکتی، کرک عسکری
و کرک سه علمی و الحاصل بتون ارباب (وظائفک احوالنه
نظارتدرکه؛ منسوب اولدقلری رؤسا و نظار طرفندن ارزاق
و معاشات معینلری بنیرحق تنقیص و یا اقتدارندن غیر
تزیید ایلمکدر .

(۷) اصحاب معاش و وظائف ایچون بیت المالین اخراج

شهید حریت [علی سعاوی] مرحومك وقتیه [سطان عبدالعزیز] زماننده پارسده نشر ایتدیکی (علوم) غزته سنده محرر (الحاکم هو الله) نام اثرنده عدالت حقنده شو یله بر فقره واردرکه؛ بمحمره من جیه تعاقی نقطه نظرندن اقباس اولمغه شایاندر :

• عدالت؛ دناغ جماعتك مناسبات وارتاباظندن متولد بر خلاصه قیلمن دکلدر. آنجق بالجمله ازمنه و اکنه بی محیط بر صفت ازلیه منبنددر. شو یله که؛ عمرینی راحت ولذتله کچروب خدکاله ایصال ایتش اولان بر آدم بر نفسی بنیر حق قتل ایدوبده در عقب اجلمه وقت ایسه حکم مدن بر جزا کورمه مش اولور. حاجو که قانک عدالتدن جزا کورمی قاعده لازمدر. چونکه عدالت وارسه اله واردر. و آخرت واردر، پولیس جزاسندن بعض وسیله لرط لایسیله قورتامنه فرصت بولاندر عدالت آیهه جزاسندن قرتله مازوقور. تلمیه جندر.... زیرا اجرا؛ حکمه، حکم توایه. قترا؛ شرع وقانونه، شرع وقانون؛ عدالت ازلیه قواعدینه باغلیدر. عدالت ازلیه ایسه دیاده جزالیمان کسه نک مر حالده عقابده جزالمنسی موجبدر....

شمد اسلامیتده، پادشاه ایله اداره اولنان — مجلس مشورت اولقبه برابر — مملکتلرده عدالت نصل قابل اولور. بر پارچهده اوندن بحث ایدلم :

کتب سیاست و امور اناره حکومت مطالعه اولنه چق اولورسه (عدالت پادشاهی) نک (۱۰) خصلته قابل اولدینی

طائفه تجار و صنعتدر . بونلر صو مثابه سنده در . دردنجیدی؛
 اهل زراعتدرکه ؛ طائفه قرا ورنجبردر . بونلر طوبراق
 مثابه سنده در . دیرلر

ایشته شوتشبهیدن آکلاشیلدینی اوزره بالعموم تبعه
 دولت و افراد ملت و سکان وطن (عناصر اربعه) نامیله
 معروف عنصر طبیعی تشکیل ایدر و شوخالده بونلردن
 بریسی دیگرینه غلبه و رجحان کسب ایلر و داعیه تفوقده
 بونورسه آسایش دولت ، نظام حکومت اختلاله دوچار
 اولور . دیمک اولورکه ؛ عدالت ؛ بودرت عضوی ، عناصری
 عین مرتبهده طومق و بونلر عین صورتله تمشیت امور
 ایتدیرمکله قابیلر؟! ...

ینه بعض حکما : ظلم ایله مأوف اولانک قومشوسی

اولماز . دوستی اولماز ، هرکس کیمدیشدن نفرت ایدر ،
 اوی مهور اولماز ، خانمانی سمریعا خراب اولور ، بریلای
 عظیمه مبتلا اولور ، بونلر بشقه ظلم ؛ رعایانک اختلاقی ،
 دولتک اضطرابی ، آختک عذابنی و مملکتک خرابیتی
 موجب اولور . عدالت ایسه دشمنلری بیله دوست ایدر «
 دیمشردرکه ؛ « عدالت ؛ طاعته باعث و الفتی داعی اولوب
 عدل ایله احوال زانده و اعمال صالحه طوپلانور و رعایا
 آورده و راست اولور » قولی ایرادایدن عالمانک سبزلرنی
 تآکیددن بشقه برشی دکلدیر .

شوقدرجق مسرودات و دلائلدن آکلاشیلدینی وجهله
 عدالت ؛ اساس سیاستدر . حتی تدقیق اوانه جق اولورسه

بر حکیم وفیادونه ، اخلاق ملوکدن هانکیسی مکارم و مناقب

جمیله بی جامدر؟ « دیدکده « عدل و نصفت در » دیمشدر .

کذا حکمان بریسی برذاته نصیحت ایدرکن . اکر برولایته

والی و یا ، اور اولورسه کعدالتی الدن براقبه ! . ظلم و جوردن

نهایت درجه حذر ایله ! چونکه ؛ ملک ، کفر و صلات ایله

خراب اولماز . لکن ظلم و استبداد ایله محو اولور ، یوللی

حکیمان سه زلرده بولنش و بووجهله عدالتک لزوم

ووجو بندن بحث ایتشدر . ینه برحکیم « سلطانک عدالتی ؛

ارزاق و ذخائرک اوچوزاغدن ده افمدر ، دیدیکی کبی دیگر

بریسیده « ظانلرک قومشوسی اولماز » قولله ظلم و استبدادک

قطعاً تایهنده بولمشدرکه ؛ بونی مشهور [ناپولیون] دخی

« جناب حقت انسانلر ایچیمو اک : یاده سودیکی عادل اولانیدر .

سوزیله تأبید و تصدیق ایتش و بروقتلر حاکم جهان اولان

[اسکندر] ایسه « ملوکک خیرلیسی سنت سیئه بی سنت حسنه

ایله تبسیدیل و ملوکک شریری ایسه سنت حسنه بی سنت

سیئه به تمویل ایدندر ، کلام فضالنه سیله طرفدار عدالت

بولندیغنی کرسه . ششدر .

حکمان برقسم کثیری « عدالت » بولانام تسویه

یعنی هر طاقئه به کوره علی مراتبهم معامله در فکرنده بولنور

و اثبات مدعا اوله رقدده « افراد ملت درت نوع اولوب

برنجیسی ؛ اهل سیفدرکه . طاقئه عسکر در . بونلر آتش

دئابه سنددر . ایکنجیسی ؛ اهل قلمدرکه ؛ طاقئه کتابدر .

بونلر هوا مشابه سنددر . اوچنجیسی ؛ اهل معامله درکه ؛

طائفه تجار و صنعتدر . بونلر صو دثابه سنده در . دردنجیدی ؛
 اهل زراعتدر که ؛ طائفه قرا ورنجبردر . بونلر طو پراق
 دثابه سنده در . دیرلر

ایشته شوتشبهدن آکلاشلدینی اوزره بالعموم تبعه
 دولت و افراد ملت و سکان وطن (عناصر اربعه) نامیه
 معروف عنصر طبیعی تشکیل ایدر و شوخالده بونلردن
 بریسی دیگرینه غلبه و رجحان کسب ایلر و داعیه تفوقده
 بونلورسه اساس دولت ، نظام حکومت اختلاله دوچار
 اولور . دیمک او ایوردکه ؛ عدالت ؛ بودرت عضوی . عناصری
 عین مرتبهده طوموق و بونلر . عین صورته تمشیت امور
 ایتدیرمکله قابلدر ؟! ...

ینه بعض حکما ، ظلم ایله مأوف اولانک قومشوسی
 اولماز . دوستی اولماز ، هر کس کندیمندن نفرت ایدر ،
 اوی مضمور اولماز ، خانمانی سریمه خراب اولور ، بربلای
 عدلیمه مبتلا اولور ، بونلر بشقه ظلم ؛ رعایانک اختلالی ،
 دولتک اضطراری ، آخرتک عذابیه . مملکتک خرابیتی
 موجب اولور . عدالت ایسه دشمناری بیه دوست ایدر «
 دیمشردر که ؛ « عدالت ؛ طاعته باعث و القبی داعی اولوب
 عدل ایله احوال زانده و اعمال صالحه طو پلانور و رعایا
 آورده و راوت اولور » قولی ایرادایدن علما نک سوزلرینی
 تا کیددن بشقه برشی دکلدر .

شوقدر جق مسرودات و دلایلدن آکلاشلدینی وجهه
 عدالت ؛ امان سیاستدر . حتی تدقیق اوانه جق اولورسه

احد يكون على شيء من امور هذه الامه الا بغدل فيهم

الا كبه الله تعالى في النار » يعنى » هر كيم امتك منسوب اولديغى

جماعتك ايشاريله برايشه مأمور اولورده او مأمور بولنديغى

ايشده . وظيفهده عدالت ايتمز ، ظلم و خيانت ايدرسه جناب

حق اول آدمى دنيا و آخرتده رزىل و رسوا ايله تپه تافلا

جهنمه القا اير . و « والاهك لعنتى ظالمير اوزرينه در »

معنا نده اوله رق . الى لعنت الله على اظالمين ، و « حيث

يكون العدل فهناك شرع الله ودينه » يعنى » عدالت نردده

ايشه حقاك شريعت و دينيه اورا ندر . « مآلند پك چوق

حديث شريف ايراديبور مشلردر . [ابوهريره] حضر تلىر -

ندن مروى اوله رق بولنده ايكي حديث دها وازكه ؛ آنلرده

« زمانك افضل واشرفى بايشاه ماضى زمان سلطنتيدر » و « بر

ساعت عدالت ايتك آلمش ، بتمش سزه عبادتن افضلدر »

حديث شريفلرندن تبارتدر .

حضرت [طايشه] (رضى الله عنها) والده مز دخى بر كسه

حسن و جمالنده عنت ، و ملك سلطنتنده عدالت ايشه روز

جز اده ابراز و احرار كرام ايله مآحشر اولور . امام [محمد بروى]

(رحمة الله عليه) حضر تلىر ايشه « ظالميرك يشامسى ايجون

دعايله كفردر ، سوزلريله عدالتك نه درجه مرغوب و بالعكس

ظلمك ايشه نه قدر منفور اولديغى ايضاح ايتشالردر .

[اسكندر ذوالقرنين] هند حكما سندن ريسنه عدلى افضل ؟

شجاعتى افضل ؟ ، ديه سؤال ايتديكنده « عدل ، بحق اجرا

اولديغى تقديرده شجاعتدن افضلدر . چونكه ؛ عدالتده

نیچے عدالتہ تسلیم ایدر لر !! چونکہ ؛ عدالت اکہ یہ بومثلو
جرائم و جنایات ایجابی دائماً تعقیب ایتکده در . نصل کہ ؛
امثالیہ مثبتدر

« بردولتک مدار قوت و حیاتی و دوام بقاسی عدالتدر .

انحطاط و زوالی دخی ظلم و ستمدر . عدالت اساس دولتدر کہ ؛
مطلقاً « نعمت عمومیہ وطن قضیہ سندن عبارتدر .

عدالتک فضائل و محسناتندن تمامیلہ بحث ایدہ بیلماک
ایچون جناب حق ایله حضرت پیغمبرک، اسلاف و معاصرینندن
بعض عالم، فاضل، عادل کسه لرک بوبابده ایراد بیورمش اوا دقاری
کلام حقیقیلری کوسترمک لازمدر .

حق سبحانه و تعالیٰ حضرت باری قرآن میننده استعیذ بالله
« ان الله یامر بالعدل والاحسان... .. » آیت جلیلہ سیاه
عدالتک اجر ای ایجابی امر و فرمان بیورمشلر در .

ینه قرآن کریمده بر حقوق یلر درده و از جمله سورہ قصصده

« اهالی ظلم و غدر ایله آلوده اولمده قجه بز بر شہری (بلده

و قومی) دلاک ایتہ ز » و « الله تعالیٰ ظالملری سوزن »

بیورلدینی کبی « ولا ترونو الی الذین ظلمو فتمسکم النار »

و دیگر بر سورہ ددخی ، ولا تحسبن انه ، فلا تحایرمل الظالمون »

وارد اولمش و سورہ حدیثک یکر می دردیجی آیتده

« ناس عدالتله باقی و دائم اولور » بیورلدینی مثالو سورہ

یونسک قرق دردیجی آیتدهده « الله تعالیٰ ناسه هیچ بر شہری

طولای ظلم ایتیز ؛ آنجق انسانر کندی نفسلرینه ظلم ایدر لر »

وارد اولمش و جناب پیغمبر (صلعم) افندمن دخی « مانن

کړک عام و کړک خاص هر هانکی قسم عدالت اولورسه اولسون
 (اولاً) انسانک ذات و اعضاسنه (ثانياً) اولاد واقار بيله
 خدمتکارينه تعلق ايدر. شوخانه صاحب عدالت اولان
 و عدالت پرست بولنان برذات اول امرده کندي شخص
 و ذاتنده وقوا و اعضاي بدنیه سنده عدالته رعایت ايدرک اونی
 حسن استعمال ایتلی یعنی هر قوت و عضوی نه ایچون یرادش
 ایسه او بولده قوللانی و مثلاً (کوز، آغز، ال، قولاق) ک
 نره لرده قوللانی، شروط و مشروع ایسه آنلری اورلرده
 استعمال ایتلی. حکمتی یا پان یعنی (محرمندن غیریه باقان،
 حقسزیره سوزسویا، حق اولیان یره الی اوزاتان، حق
 اسمعی اولیان شیء دیکلین) اعضا و قواستی محذره صرف
 ایلدیکنندن بالطبع کندي ذاتنده عادل اوله مدینی حالده نصل
 اولورده دیکر لرینه اجرای احکام عدالته بولنه بیلور !!!
 عدالت؛ (شجاعت، حکمت، عفت) ک برذاتده اجتماع
 ایلسیله اولور عدالته متصف اولان برذاتی آخره ظلم و تعدی
 ایتمکدن ایکی شیء منع ایدرکه؛ بوده یا (مادی) در و یا خود
 (معنوی) ! ...

مادی اولان مانع؛ بالعموم انسانلرک نریده کی مسؤلیتدن

قوروق معنوی اولان مانع؛ جناب حَقِّكَ اسْتَعِذْ بِاللَّهِ « ان الله

یا صر بالعدل والاحسان » آیت جلیله سی منطوقه نینی

خلافنده حرکت ایتک دوشونجه سیدر که؛ بولده هم اللهم

وهمده ناسدن قوروق و اوتانان هیچ برکسه یه ظلم ایدهن

و بتون ناس عندنده مقبول و معززا اولور. ظالملرایسه یقه لرلی

عدالت : و ظلمك مقابلی و هر حق مستحقته و یرمك خواهش و اراده سی ، دیمكدر .

عدالت : افراط ایله تفریطك اورتیسی یعنی هر هانگی برایشده اولورسه اولسون نه پك ایلری ونه ده پك کیری حرکت ایتمكدر .

طبیعتده ایکی درلو عدالت اولمق و بونلردن بریسه (عدالت مطلقه) دیکرینه ده (عدالت موضوعه) تسمیه اولمق ایجاب ایدرسه ده برنجیسی؛ آنجق جناب عادل مطلق حضر تلرینه منحصر و انسانلردن هیچ برینك بو قسم عدالتله اتصاف ایتمسی غیر قابلدیر. اگر عدالت مطلقه انسانلرده جایگیر اولمش اولسه یدی هیچ بر انسانك ظلم و ستمه میال اولماسی و اوصاف آلهیه ایله متصف بولنسی ایجاب ایدردی که؛ بو حالك عدیم الامکان اولدینی هر کون کوزمزله کوریلن حادثانله مثبتدر

ظلم و عدوانك مقابلی و استراحت عامه نك سبب یكانه سی اولان عدالت ؛ (الهیة ، انسانیة ، اجتماعیة و سیاسیة) اولمق او زره بر قاچ نوعدر که ؛ (عمومیت) و (خصوصیت) ای جامعدر . عدالت عامه : وجدان سلیمك افراط و تفریطین آزاده اوله رق حد اعتدالده کوردیکی حرکات و سکناتدر . عدالت خاصه : انسانك حائر بولدینی قوه شهوانیه ایله غضبیه یی افراط و تفریطه تماس ایتمدیرمه دن استعمایدر .

ایله کوندوز تفریق ایدلمش و کیجه ضابطه داخلاً براستمداد
وتو بولمقدتجه خانه کیره من، بزده ایسه معلوم !!؟

حریت اجتماع : بوده ملتک ، و بنخود افراد ملتدن
هر برلرینک منفرداً و مجتمعاً حقیقدر و دیگر حقیق انسانیه
و بشریه کبی بوده قانون اساسیلرده مصر حددر. فقط قانون

اساسیلردم « غیر مسایح اوله زق هر کس اجتماع عقد ایده بیلور ،
سوزی واردر . مع هذا بوحق الی مشروط حکومتلر بیله
بر نظام و قید الله الیه زق (اجتماعات عمومیه) قانونلری وضع
ایشلردر که ؛ بو قانونلرده و از جمله بزم قانونده اجتماعدن اول
یونلرک (محل ، کون ، ساعت) فی حکومتنه بز بیاننامه ایله
بیایدیرمک ، و بو بیاننامه حقوق سیاسییه و مدنیهدن محروم
اولیان ایکی کشتی طرفندن اسم و شهرت و محل اقامتلرینک
تصریحیله امضا ایدلمک و اجتماع محلی اعیان و مبعوثانک حین
اجتماعنده مجلس ایله سرای هایوندن اوچ کیلومتره مسافه دن
اوزاق ، مرور و عبوره تخصیص اولشان طرق عمومیه نک
غیریده اولمق و زمان اجتماع ایسه طلوعدن غروبه قدر بولتمق
مشروطدر

والحاصل حریت اجتماعک درجه الزمیتنی اثبات ایچون
صوک اوله زق شو سوزی سو بایکدن کندیمی اللهم : فکر اجتماع
کندیسنده سون هر ملت ؛ قیصه بر بهت نظر فنده محو اولمغه
محکومدر !!

(۳) دولتک، مذهب رسمیی اولوب اهالیسه معروف
بعض مذاهی طایفه اکتنا ایلسیدر. (فرانسه آدجه بوحاله
اولوب (پروتستان، لوترین، قتولیک) مذهبلی جامعدر.
فرانسه یه عائد اولان (جزایر) ده ایسه اهالینک چوغنی مسلم
اولدیلندز دین اسلام قبول ایدلشدز. فقط شمعی بوکاده
مثال یوقدن

(۴) نه حکومتک بر مذهب رسمیی اولق ونده ملتک
بر مذهب رسمیی بولمئدرکه؛ بوده (آمریقا) ده جاری وهان
هان فرانسه) ده بوحالی بولمده در

حریت مساکن بوحق دخی انسانلرک حقوق طبیعی سی
جمله سندن اولمغه پک متدیس و پک محترم اولدینی کبی افراد
طایفه نك عرض ونادوساریخی محافظه ایده جکلری بر محلال
مصونیتی اولق حسینله لازم الرعایه اولسی ده اودرجه موافق
معدلتدر. حتی بونک ایچون قانون اساسیده « هر کسک مسکن
ومزلی تعرضدن مصوندر ، قانونک تعیین ایتدیکی احوالدن
ماعددا هیچ بر سبب و بهانه ایله کیسه نك مسکن ومزله
کیرله مز » ماده سی موجب مو جبنجه مصونیت مساکن وادرد. اساساً
دوشونیه جک اولورسه اقاتکهاک مصون اولسی اک بیوک
بر حق انسانی اولدینی آکلشیاور. چونکه؛ اورانی آشیانه
محصول حیات بر پردر . بوحقک اک زیاده رعایت اولدینی
مخل (انکلتره) در. حتی بواجلدن انکلیرلر « اوم قلبه مدن ،
سوزینی ضرب مثل اتخاذا ایتشلردرکه؛ شوسوز مصونیت
مساکنه رعایتک شدتندن کنایه در (فرانسه) ده ایسه کیجه

مندن بر طاقم قاشار گلش علی وجه المناسبه اصحاب کرامه
تقسیم اولند قدده هر بر لرینک حصه لرینه بر انتاریک
دوشمن ایلی . انتخابدن هر بریسی اوقاشدن یاپدی بریلن
انتاریارینی لابس اولدقاری حالده ادای صلاة ایچون جامع
شرهه کیشار و [حضرت عمر] دنلی اوقاشدن برانتاری
ایله خرقة یاپدیروب کیدمش اولدینی حانده جامعی تشریف
بیورمشار و ابراد نطق مقصدیله دنبره چیقمشار و ائناده اصحاب
کر آمدن بزوات قیام ایدوب های امیر المؤمنین ! بعدما بزسنی

دیگله مه نر . چونکه سن کنندی بزله یعنی انتخابکله مساوی

طوتمیوب امتیاز لایق بزدک . بر این قشاشنی حین تقسیمده

سن دنلی بزله برابر حصه کدوشن برانتاریک پارچه بی

الش ایدک لکن سنک اووننده شمشلی هم انتاری و همده

فضله اوله رق خرقة وار بزده ایسه اوقاشدن یا لکن برانتاری

واردر « دیدکده حضرت [عمر] ؛ اوغلی [عبدالله] ه

باقوب « عبداة ! قالق ! بنم امرم اقتضاسیله شو آد مجفزه

جواب ویرده کر کلی فرح اولسون ! واهمیرمه عصیان ایلسون ه

دیدلی [عبداة] دنلی « الامر فوق الادب » قاعده سنجه

قالقوب اولداته خطاباً و عموم جماعت مسلمینه قارشلی علناً

« پدرم امیر المؤمنین عمر ؛ حصه سنه اصابت ایدن پارچه ایله

کندیسنه برانتاری یاپدیردی و خرقة یاپتی آرزو بیوراد قدده

قاشک یتدیکنی کورونجه نه پیام برانتاری ایله جامعه کیدم

دیدلی و بن ایسه کنندی حصه ده دوشن پارچه بی پدرمه ویردم

هرکیم اولورسه اولسون افراد ماتى بلا تفریق سیاناً مظهر
حمایه ایلسیدر

اسلامیتده مساواته صوک درجه رعایت اولندیغنی اثبات
وارائه مقصدیله کرک زمان سعادتده و کرکسه خافای راشدین
حضراتی دورنده اولان بعض وقایع تاریخیه بی انظارقارینه
عرض ایده حکم :

حضرت فخر عالم افندمن مساواته تمامیله رعایتکار
ومساواتک حاجی یکانه سی ایدیله . حتی مشار الیه بیور .

مشلردرکه ؛ « سز چالیشک ، بن بیهیم بونصل اولور .

بوکا قول دکل الله دخی راضی اولماز . « مساواته جنسیت

وقومیت کوزهدلمدیکنی ده . لهم مالنا وعلیهم ما علینا .

حدیث شریفی ایله بیان وایراد بیور مشلردر .

[طفیل عامر] حضور حضرت پیغمبره کلوب ، اسلامیتی

قبول ایتدیکم خالده رتبه نه اوله جقدر ؟ ینه بویله می ؟ « دییه

استیضاح کیفیت ایتدکه جواباً سائر مسلمانلرله هم رتبه

اوله جق ، ونظر شرع وقانون مساوی طوبیله جق واک عادی

برمسلمک حق ووظیفه سی قدر حق ووظیفه صاحبی

بولنه جقسک ! « بیور مشلردرکه ؛ کرک شوخال وکرکسه

صره سیله کوستیله جک اولان وقایع اسلامیه هب مساواتک

اسلاملرده جای تطبیق بولندیغنی ارانه ایدرکه ؛ بونلردن عبرت

آلقلغمز وبناء علیه بزمده اوصورتله مساواتی دستورحرکت

اتخاذ اتمککمز لازمدر . شووقعه دخی مسأله بی ایضاح ایله :

امیرالمؤمنین حضرت [عمر] زمان سلطنتده مشارالیه

• مؤید در. معنای عالیسی ایسه «بیلنارله، بیلینلر مساوی میدر؟! »

البت جاهل اولانلر؛ عالم اولانلرک درجه سنه وارمه مزلر ،
دیملرکدر . شو حالده طبیعتده (مساوات مطلقه) یوقدر و (مساوات)
کله سنندن ده مقصد (مساوات حقوقی) در . ذاتاً قانون اساسینک

اولن دینجی ماده سنده «عثمانیلرک کافه سی حضور قانونده واحوال

دینیه و معده هییه دن ماعدا مملکتک حقوق و و طائفنده مساوی در ،

دینلمشدر . بناءً علیه بعض سبک مغز انک دیدکلری کبی مساوات دن

مقصد بر ملت افرادی عینی درجه ده زنکین ، عینی مرتبه ده

فقیر ، عینی رتبه جاهل ، عینی مقدار عالم ، عینی ثروت

وسامان و املاک و عقار صاحب و صاحب سی ، عینی لیاقت ، عینی

حمیت ، عینی قوه ذکایه مالک ، و عینی اعتباره نائل ؛ ...

اولسی دکدر . بونی (مساوات کافله) طرفداری اولان

انسانیت پرورله ، سوسیالیستلر بیله ادعا یتزلر و یالکز

• هر کسه حتی قدر ، قاعده سنی قبول ایدرک (سعی و عمل) ده

مساواتی تأسیده چالیشیرلر . زیرا ، انسانلرک یشاملری

ایچون چالشمه نک ضروری و قطعی اولدینی قانون طبیعت

امر ایدیور . و وجودلری مساعد بولندینی حالده چالشمیا-

نلرک حیاتلری اولدینی ده ضمناً سویلیورلر ... اساساً سو-

سیالیستلر «بوش طوران مضر بر میقرویدر» نظر یه سنی

اوکه سوررک هییچ بر بوش بر اتمام ایچون چالیشیرلر و یوقسه

بو یوله واهی بر (مساوات مطلقه) ادعا سنده بولنمزلر؟! ...

دیملک اولیورکه ؛ مساوات دن مقصد: حکومتک (زنکین ،

فقیر ، عالم ، جاهل ، اشراف ، احاد ، زادکان ، بندکان ...)

- مساوات -

مساوات : نظر قانون و حکومتده هر فردك بر درجهٔ
مساواتده بولنديرلمسی یعنی حضور حکامده هیچ برکسه نك
ثروت و عاثر صبور تملره ديكر ندين دها عالی مرتبه ده تاقی
اولنمويوب الحجابات قانونيه نك بلا تفریق جميع افراد ملتده
مساواتاً تطبيق اولنميدير .

مساوات : ملك؛ حكومه قارشی قانوناً نه ويرمسی ونه
درلو معامله ايتمی لازم ايسه افراد عمومیه سی بننده هیچ
آبری غيری اولنمسترين و فضله و نقصاناتق بولنمستزين اونظامه
مساواة رعایت ايتميدير . طبيعتمه ايکی درلو (مساوات)
بولنمق و بوناردن بريسنه (مساوات مطلقه) ديكرينه ايسه
(مساوات موضوعه) تسميه اولنمق لازم ايسه ده موجوداتده
(مساوات مطلقه) يوقدر . زیرا (مساوات مطلقه) برشيدك
ديكر برشيئه هر خصوصده مساوی اولمی ديكمكدر كه؛ بوبر
امر محالدر . اجسام موجوده بننده دكل حتی، جزء لاي تجزی

بننده بيله کیفیت و کميته مساوات يوقدر . اساساً مؤمن
اولنار مؤمن اوليانار ك فوقنده درلر . احکاب علم ايسه
جاهلره نسبتله قات ، قات يوقارنده در « ما لئله اولان
« يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين اوتوا اللم درجات والله
بما تعملون خير » آيت كريمه سيله علميله عامل اولان علميله

ا کرام ايديکمز . چونکه اولنار عندالله بيوکدر ، ما لئله اولان
« اکرموا العلماء فانهم عندالله کبراء » کلام الهیسی و « هل
يستوی الذين يعلمون والذين لا يعلمون » نظم جايلی بونی

مشورت و رصا سیاه و کندی ظالم اوزرینه ویرلمدی . ایشته
 بونک ایچون بن حق خلافتی اسقاط ایله ایستدیکیز آدمی
 انتخاب ایتمکزه رخصت ویردم . « دیدگده بالعموم
 حاضرین طرفندن » بزنی کندی ایستکمزله نصب و تعیین ایتدک
 و سکا اوصورتله بیعت ایلدک . و بعدما سنی اوزرمزده امیر
 اوله رک کورمک آرزو سنده بولندق . سنده بو آرزو ورجامزنی
 قبول ایدمک کسک « سوزلریله قارشولانمش و تکرار خطبه یه
 چیته رق « ای ناس! ای اهالی! مانا دک بنی امیر نصب ایتدیکزه
 او حلاله بن اللهه اطاعت ایتدیکم مدتیجه بکا اطاعت ایدیکز و بن
 او امر الهیه یه زعایتکن فراغت ایدرسم سزده بکا اطاعت
 ایتمکیز . چونکه بر آدم اللهه اطاعت ایدرسه اوکا اطاعت
 واجب و عکس تقدیرده زاهددر « طرزنده پک چوق
 و صایاده بولنمش که؛ بوده امثله عندالتین اولسه حرادر

تحفیف ایتیمی ایچون خدمه لر طرفدن ایدیلن اختارات
 خلیفه نك نظر دقتی جلب ایدرك . براغك قادینجغزی! زیرا
 اونى اوصورتله سوبلتمكه مجبور ایدن حال ؛ اساس مسأله ده
 حقلی اولسیدر . عباسك اومسکینانه مقابله سی ایسه کر چکدن
 مهم اولسنگ اثرشاعتیدر . یوللی مطالعه حکیمانده بولنه رق
 مده کور خدمه لری تکدیر ایتیش و کشف حقیقت ایچون براماره
 اولیه استحصال ایتیش فی الحقیقه نتیجه مرافعه ده مذبوره نك
 حقلی و [عباس] ك حقسنز اولدینی تبین ایتمکه مال مغصوب
 عیناً اعاده ایتلمش در

اسلام و عرب خلیفه لر ندن بریسیده خلافته کچدیکی زمان
 • ای ناس! هیچ بر سر ای اشیا ایتمه کی، هیچ بر ثروت ادخار
 ایلمه کی سزه قارشى تعهد ایدیوروم . و عدمه طور رسه م بکا
 قلباً اطاعت و بنی مدافعه ایدرسکز . عکس تقدیرده بنی خلع
 ایتک حقکز در . یالکز بکا بر دفعه اختارده بولنمکز و شاید
 تصحیح خطا ایدرسه م بنی معذور کورمکز ایجاب ایدر . اگر
 سزه وعد ایلدیکم خصوصاتی وعد ایدیه چک بندن بشقه بر ذات
 وارسه همان آنی انتخاب ایدیکز . اکا بنده اطاعت
 ایدرم دیمشدر

خلفای امویه دن [عمر بن عبدالعزیز] حضر تباری دخی
 صوک درجه عادل بر خلیفه ایدیلر . حتی خایله محترمه لری
 جناب [فاطمه] بر کیجه مشارالیهی کریان ونالان بر خالده

خصمین باینده هر وجهه مساوات و عدالته رعایت ایتدم
 فقط هارون الرشید ابله یهودینک مراقبه سی ائناسنده هر نه
 قدر هارونک علیهنه حکم ایلدم ایسه ده ایسته میهرک حکم ایلدم .
 چونکه ؛ قلم آنک طرفنه میال ایدی ؛ « دینه آغلادینی کتیب
 فقیهینی مطالبه ایدنلره معاومدر ؟ »

*
 *

بر کون دولت عباسیه نك بشنچی خلیفه سی اولان [مأمون]
 ك حضورینه بر قادین کلور ایسه ده وقتك عدم مساعدیه سی
 حسینله دیکر بر کون کسی تکلیف اولنور . قادین بر قاج کرن
 صکره تکرار کلد کده شیخ الاسلام [یحیی بن اکثم] دخی
 حاضر اولدینی حالده تشکیلی ایدیلن محکمه عدالتده کیمک
 دست ظلمندن شکایت ایدلایکی قادیندن صور یاور . قادین
 ایسه حسب التصادف اوصرده خلیفه نك یانی باشنده طوران
 اوغلی [عباس] ه اشارتله « ایشته بوندن مشتکی یم ! چه نکه
 پادشاه زاده لکنه کوونه رک بنم اولاججه املاک و عقار می
 غضب و اولاد و عیالی بندن جدا ایلدی ، دینه رک فریاد
 استمداد کارانه سنی هیئت حاکمه نك صماخ وجدانه چیقاردی .
 بونک اوزرینه خلیفه حضر تاری [عباس] ی آیاق اوزری
 طور دیزه رق بیچاره مظلوم قادینله محاکمه ایدلمارنی شیخ الاسلام
 [یحیی بن اکثم] ه امر و یردی .

ائنا ی محاکمه قادین زایت حیزلی و آجی آجی مدافعانده
 بولدینی حالده [عباس] اونستده یواش و کسک کسک
 جواب و یرمکده ایدی . حتی قادینک شوسر بتی کلانی

اولنان [قاضی شریخ] نام ذاتک حضورینہ بینارندہ وقوعبولان
بر مغز دعواسی اوزرینہ حضرت شیرزدان ایله یہودی
چیقیدیلر و مرانہ ایلدیلر یہودی منکر اولدیغندن حضرت
[علی] اثبات مدعی ضمنده کندی اوغلی جناب [حسن] ی
شاهد کوستردی ایدهده [قاضی شریخ]؛ شاهی اصحاب
دعوانک، دهاطوغریبی مدعی علیہک اقرباسی اولدینی ملاحظہ
سیله قول ایتدی و دیگر برشاهد ارانہ سنی امر ایلدی. اونک
اوزرینہ حضرت [علی] آزادلو کولہسی [تبر] ای کوستردی
و بر موجب امر قاضی کولہ محکمہ یہ چاغریبی و مسالہ
تبیجہ حسنہ یہ انقران ایتدی کہ؛ شو حالی کورن یہودی عدالتک
قدسیته حیران اولدینندن اسلام اولدی.

خلفای عباسیہ دن مشہور [هارون الرشید] دخی طرفندن
منصوب بغداد قاضی [ابویوسف] رحمة اللہ علیہ حضورندہ
بر یہودی ایله کہ ایلدی شوبله کہ :

هارون الرشید؛ [ابویوسف] حضرت تریبہ دیز بدیز
اوطوررکن یہودی ایجری کیدی. خصمیندن بری اوطوررکن
دیگری آیق اوستی طومتق قاعدہ عدل و مساواتہ موافق
اولہ یہ جغندن [ابویوسف] کندیسی قالقوبیرینہ یہودی بی
اقعاد ایله قارشولرینہ کیدی و عدالت اوزرم اجرای محاکمہ
ایله [هارون الرشید] علیہنہ حکم ایتدی. فقط قلبی
[هارون الرشید] طرفہ میال اولدیغندن و بو حال کندیسنہ
الی آخر العمر داغ درون اولمش و وجدانہ بر عقدہ قالمش
یوندیغندن حین وفاتندہ « یارب! بیلورسک کہ؛ مدت عمر مدد

آتی یافتہ، حقم یوقدر، دیہ جواب ویر مشلدر کہ؛ شو او فاجق وقعہ
 خلفانک عدالتہ نہ درجہ رعایت ایتد کلر نی کوستر یطن ایدرم .
 کذا؛ دامادنی؛ اکرم جذب [علی المرتضیٰ] نیک کیمک
 طرفندن شهید ایدیلہ جکی ذاتاً بر حقوق سنہ اقدم طرف
 نبوتدن معجزہ اولہرق کندیلرینہ اخبار بیورلمش و هنوز
 شخصی معلوم اولمیان او جانینک شکل و شئالی بیندیرلمش
 ایدی. بر کون حضرت ابوتراب [علی]؛ رسول اکرمک اخباری
 و جہلہ خوارج طائفہ سندن [ابن ملجم] حیثنی کورر کورمن
 ہان تفرس بیورہرق وغیر اختیار ی اولہرق سویلمش اولدینی

« اما هذا قاتلی » یعنی « ایشته مرور زمانہ بی اولدیرہ جک
 شهید ایدہ جک؛ لعین بودر » سوزلر نی ایشیدنلردن « مادامکہ
 بیلیورسکز. نیچون اولدورمز سکز ؟ » دینارہ قارشی
 « قتلدن اول قصاص لازمکلر » جواب عادلانہ و حکیمانہ
 سندہ بولمشلدر کہ؛ بودہ عدالتہ بر مثال اولہ بیلور چونکہ
 (ہاجس) یعنی (هنوز قلبہ توارد)؛ (خاطر) یعنی (قلبہ
 یرطومتہ باشلامش)؛ (حدیث النفس) یعنی (ایقاعی ایلہ
 عدم ایقاعی مترد فیہ)؛ (ہم) یعنی (جہت ایقاعی مرجح)؛
 (عزم) یعنی (جہت ایقاعی قطعی) کبی شیلرہ جزا ویرمک
 قاعدہ عدل و شریعتہ موافق دکلدر

کذا حضرت علینک عدالتہ صوک درجہ رعایتکار بر
 خلیفہ اولدیغنی آکلاتہ بیلیمک ایچون بر یہودی ایلہ مرافعہ
 اولمغہ تنزل (!) ایتسی کوستریلہ بیلور. شویلہ کہ :
 حضرت امیر المؤمنین [عمر الفاروق] طرفندن نصب

[عمر] ك بدنيهر ك وكوله نك دوده خليفه نك ايسه يايا اوله رق
شهره كيرمسي وحتى كوله يه يدكلك ايمسي كوستريه بيلور كه؛
بو حال الك زياده خرستيانلر دن عبارت بولنان بتون قدس شهري
اهاليسني حيران براقش و آوروپا مؤرخلرني بر حس حرمت
كارى ايله اجاله قلم و اسلاميت لهنده اداره افكار ايللرينه
سييت ويرمشدر كه؛ ايشته بتون بونلر هپ حضرت عمر ك
عدالتيدر

بوندن بشقه حضرت مشاراليه ملت محكومهنك احوال
واطوارينه يقيناً كسب اطلاع ايچون كيجه لري محله، محله
طولاشير و افراد اهلينك چاره ساز احتياجي اولمق اوزره
خواب و استراحتني ترك ايتديكي كي كوندوزلري ده النده
تازيانه تاديب اولديني حالده دوائر حكومتي طولاشير و كرك
اشناي راهده و كر كه محل تفيشده. مغاير آداب و اخلاق
و خلاف قانون و عدل بر حر كته متجاسر بولنانلري كورد كده
يا همان اوراده و يا خود عبرة للسايرين مجمع ناسده تاديب
و تعذيب ايلرايدى كه؛ ايشته بتون بونلر تا مين عدالت ايچون
يا بيان قواعد و قوانيندن عبارتدر.

* *

حضرت [على المرتضى] دخی عدالته رعایت ایدر ایدی. حتی
بر کیجه امور اخلافت ايله مشغول ايکن حضورينه بر ذات چيقوب
بر مسأله آکلاتمه باشلانجه جناب [على] همان آياغه قائلقوب يانمقده
اولان مومی سوندرمش و بشقه بر شمعدان ياقش و شو حرکت
مومی اليه ذاتك ته جيني موجب اولمغله حضرت على «بوموم ميت
المال آقچه سيله آلمشدر. سنكله اولان خصوصي مصاحبت اثناسدم

دیبارك بیان خوشنودی و ممنونیت بیوردیلر

حضرت فاروقك مناقب عادلہ سندن تماماً بحث ایددیامك
 ایچون بعض حرکات عادلانہنی دها ذکر ایتك ایجاب ایدر.
 شویله که؛ حضرت عمر زمانہ دو الیاردن بریس برجامع انشا
 ایتدیرمش ایسهده حسب التصادف جاہك برکوشه سی
 بر یهودینك عرصه سنه تصادف ایتش ایدی، والی عرصه نك
 اول قمنی ضبط ایدوب جامع شریفی انشاوا کمال ایتدیکننده
 عرصه حاجی بولان و کنڈینك رضاسی اولیه رق عرصه سی
 غضب و ضبط اولان یهودی خلیفه حضرت عمره کلوب
 شکایت ایلدیکننده حضرت عمر جامك اول عرصه یه تصادف
 ایدن قسمك بیقله سی در حال والی یه امر بیورمش و والی
 ایسه بر موجب امر؛ همان جامك اوقبعنی بیقیدرنه ثابت
 ایتش ایدی. عدالتك بودوجه سی کورن یهودی مذکور
 عرصه ایله دها سائر املاکنی بیت المال مسلمینه هبه و هدیه
 ایدرک شرف اسلام ایله مشرف اولمشدرکه؛ اسلامارجه
 عدالتك بودوجه اجرا ایدلسی شایان تفاخر اولسه کر کدر.....
 حضرت عمرک عدالته مربوطیتینی دکل بز مسلمانلره
 آوروپالیلره بیله طانتدیرن و بوضدرتله آوروپا مؤرخارینه
 مدنیت اسلامیہ فصلنده بوکی خصائص و فضائل اسلامیہ یه
 دائر غایت کوزل و تقدیر آمیز وقایع عادلانہنی یازدیران آنا
 عدالت اولمق اوزره حضرت عمرک قدس شریفی ضبط ایله و جکی
 زمان کولاسی ایله نوبتله بردویه بینمسی و حتی قدس اوکته
 کلدکلرنده کوله نك انواع اصرار و رجاسنه رشماً حضرت

آغلاماق ایچون هر بر محله امر نامه لر تسطیر ایدردی که؛
 بوجه دن اولوق اوزره بر کون مدینه منوره ده مجمع ناسده
 باندا ت کرسی خطابه چیتقه رق اهالی به . انی اهالی !
 بن والیاری ، حاکماری سز ملت مظلومه به جور و جفا
 ایتمک . حقوق کزی پایمال اینک . مصلحت کزی تسویه ایتمک
 ایچون کوندر مردم . آملرک عهد لرینه تحمیل ایلد بکم وظیفه ؛
 سزه دین اسلامی تعلیم ، وهر بر اموری تمشیت ، عدالت
 دائره سنده معامله در و شاید بونک خلافتنده کرک مالکزه ،
 کرک جانکزه ، و کرک سه عرض و ناموس کزه و حیثیت ملیه کره
 تجاوز و تسلط ای دن اولور سه از ، کچه هیچ چکنمینه رک و اصلا
 خوف و حجاب ایتمه رک بگا کرک تحریری و کرک سه شفاهی
 بیلدیره سکزه . لازه کلن انتقام کزی آملق ایچون حقارنده
 هر صورتده ترتیب مجازاتده نورد ایلمیه رک سزه پامش
 اولد قلی نیک برر برز آجیندی چیقارم « دیمش ایدی .
 ینه خایفه عالیجناب [عمر ابن الخطاب] حضرت تلری
 منبرده خطبه اوقورکن حضاره خطابا « یا ایها الناس ! سزدن
 هر کیم بنده برا کر بک کورسه اونی طوغر و ایدیور سین »
 بیورد قارنده حضاردن بر یسی قالتقرب « یا عمر ! جناب حتمه یمین
 ایدرم که ؛ اگر چه بزلر سنده برا کر بک کوردهش اولسه ایدک
 قاجار مزله طوغر و ایدردق « دیو جواب ویرملری اوزرینه
 [حضرت عمر] « امت ناجیه محمدیه ده عمرک اگر بک کنی قاجار
 طوغر و ایدردق ذوانک بولدیغنه جناب کبریاه تشکر ایدرم »

« بواول عهد و وصیت نامه در که ؛ محمد (صلعم) ك
 خلیفه سی ابو بکر دنیا دن آیریلورکن و آخرته کیدرکن
 ملتته خطاباً یازمشدر . ای اهالی ! سزه خیرلی اواق ایچون
 عمر ابن الخطابی خلافته نصب ایلام . اگر خیر و عدالت
 ایدر سه بنی تصدیق ایتمش واکر تبدیل مسلك ایدر دم جور
 و ظلم ایلمسه ؛ غیبی و آتی نی بیله مدیکمدن ناشی بنی معذور
 کوررسکن . چونکه ؛ بن سزك ایچون خیر قصد ایتدم و بونك
 ایچونده آنجق عمری بولدم . هر کس کندی عملنك جزاسنی
 کوررو ظلم ایدنلرده کندی ایلر نیک نه حاه کیره جکلر نی بیلور .
 بناء علیه عمر عدالتدن آیریلماز امیدنم »

خلفای راشدیندن جناب [عمر الفاروق] دخی عدالت
 صوڪ درجه رعایتکار بر خلیفه ایدی . حتی بواجلدن
 بر مأمورك اولکی ثروتیه مأمور تی زماننده کی ثروتی مقایسه
 و محاکمه ایدر و بوکا مدت مأمور یتده الدینی معاشنی دم
 ضم و علاوه ایلهرک عند الحسب فضله بولدیغی ثروته نه
 صورتله دسترس اوله بیلدیکنی موشکافانه بر صورتده تدقیق
 ایلر و نتیجه تحقیقاتنده اهالیدن ، بیت المالدن اختلاس
 ایتمک و ذمت کبی بر شیبی خطور ایتدیرن اوفضله ثروت
 ایچون مأمور طرفندن معقول و مدلل بر منبع ثروت ، مخرج
 و منشا کوسترلمد کجه جزاء هیچ اولمازسه نصفنی اولسون
 بیت الماله ترک و مانق و ایلرک ، متصرفارک ، متقبله لارک ،
 متفذلرک غدر و ظلمی آلتنده ایکلتمه مک ؛ زار ، زار

مشورت ایله حرکت ایت ، عسکرلری ایجه تعام و تربیه ایله ،
 خدمتارنده مسامحه کوسترنلره جزا ویر ، کیجه نوبتی
 عسکره بکلت ، جزاده استعجال ائمه . وظیفه مودوعه لرندن
 طولایی بتون عسکرلری مسؤل طوت . دشمن مملکتته
 کیردیکنده صف حربدن بخارج بولنان اهالی به : قادین ،
 جوجق ، پاپاس لرله کایسا و عبادتخانه لره تعرض ائمه ،
 والحاصل بالعموم خلقه ، تبعه یه رحم و شفقت ایله عدالت
 کوستر و هیچ برزمان عدالتدن آیرلمه »

حضرت خلیفه [ابو بکر] ك عدالته رعایتکار اولدینی
 شونکله ده ثابتدرکه ؛ محاربه به قوماندان تعیین ایتدیکی [اسامه] یه
 خطاباً شو بولده نصایحده بولنیور :

« دقت ایت که ؛ هیچ برزمانده حق و حقیقتدن آیرلمه سین
 و حتی دشمنلردن بیله برکسه به اشکنجه و ظلم ائمه سین ،
 آنارک چوجقلرنی ، اختیارلرنی ، قادیلرنی اولدورمه سین ،
 انسان و یا حیوانک اکلنه "لایق برشی" تخریب و احراق
 ائمه سین و هیچ بریسنک دوه و مواشیسنه تصدی
 ایلمه سین »

ایشته سر موعدا لئدن انحراف ائتمین حضرت خلیفه وفات ایده-
 چکنی قبل الوقات آکلادینندن بک چوق اصحاب کرامک رأیلرنی
 بعد الاستحصال حضرت [عثمان] قلمیله اهالی به خطاباً
 بروصیتسامه یازدیروب جمع ناس اولان بر محله قرأت ایلمه رک
 امت مسلمینک انضمام رأینی طلب بیوردی . مذکور و صیتسامه
 عدالته بر دلیل جاویل اولمق مناسبتیله بروجه آتی یازلمشدر .

حالی بیلدیرمک هر بر مؤمن ایچون وظیفه دینه اولدینی کبی
 ستر حقیقت دخی خلقه وحقه فارشی اهانتدر . حرکاتمه
 اصابت ایدر سهم بی ترغیب و بالتکس رضای باری به منابر
 حرکاتمه بولنور سهم نصیحت ایدک . نظر منبه غنی ایله تقیر ،
 زبون ایله قالدردن هر ایکسی مساویدر . عدالتی هر ایکسنده
 تماماً و متساویاً تطبیق ایتک آرزوسندهیم . قانون هپسنه آمر
 و شاملدر . بیّن جناب حق ایله رسولنه نصل مطیع ایسه هم سرزده
 بکا اولهجه اطاعت ایدک شاید شریعت تمهیده اثر تانالی
 کوستره جک اولور سهم امانت و امارت - توقدن محروم
 قالدجنمی بیلاکیز اطاعت ایدک دو حقیقیز اولسون . فقط
 هر حالده کز یانه دستر العمل اتناز ایله حکم شی عدالت
 اوله جقدر »

حضرت [ابو بکر] ک (الجزیره) والی وقوماندانی
 [یزید بن سفیان] ه خطاباً کوندر دکبری منشور عالی دخی
 اجرای عدالتی آمر بولدیقدن ناشی مختصر آوججلاً صورت
 مترجمه سی درج ایتمکی مناسب کوردم :

« اللهم یتین اولنار اوامر الیه سنی محافظه ونواهیسندن
 اجتناب ایدرارسن که ؛ خالک دقانه کچدک ووالی و امین تمین
 اولندک . اکر عدالتله معامله ایدر سهک سنی ترقی ووظیفه کده
 دوام ایتدیروا کزناسه ظلمده بولنور سهک عنزل ایلمرم
 اهالی به حسن معامله دده بولاک ، نصیحتلری نی ظایت قیصه
 کس ، سفرايه اکر ام ایتمکله برابر اولنارله چوق او طورمه ،